



STRATEGIJA ZA SMANJENJE ENERGETSKOG SIROMAŠTVA ZA OPĆINU KALESIJA (2023- 2028)



**STRATEGIJA ZA SMANJENJE
ENERGETSKOG SIROMAŠTVA
ZA OPĆINU KALESIJA
(2023- 2028)**

IZDAVAČ Općina Kalesija
Ul. Patriotske lige 15
75260 Kalesija
web: www.kalesija.ba

AUTOR **Dr.sc. Asim Pandžić**, vanredni profesor
Univerzitet u Tuzli, Filozofski fakultet- Odsjek za socijalni rad

KOAUTHORI **Fahrudin Halilčević**, dipl.ing. maš
Općina Kalesija

Mr.sc. Senad Hrustić, prof
Centar za socijalni rad Kalesija

PODRŠKA **Dr.sc. Džemila Agić**, Centar za ekologiju i energiju Tuzla
TOKOM
IZRADE **Mr.sc. Vanja Rizvić**, Centar za ekologiju i energiju Tuzla

Izrada “Strategije za smanjenje energetske siromaštva za Općinu Kalesija (2023- 2028)” je aktivnost u okviru treće faze projekta: “Inovacije u EE i OE za bolje prilagođavanje klimatskim promjenama i smanjenje siromaštva“, koji realiziraju Caritas Švicarske i Centar za ekologiju i energiju.

CARITAS Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

cee
centar za ekologiju i energiju

SADRŽAJ

Uvod	7
Metodološki pristup izrade strategije	8
Obrazloženje energetske siromaštva	9
Energetsko siromaštvo u EU i BiH	10
Evropska unija.....	10
Bosna i Hercegovina	12
Odgovor na energetsko siromaštvo	13
Mjerenje energetske siromaštva	13
Rješavanje energetske siromaštva mjerama energetske efikasnosti	14
Podrška prihodima onih koji žive u energetske siromaštva	15
Strateška platforma	16
Situaciona analiza	16
<i>Demografska struktura stanovništva</i>	16
<i>Socijalna struktura stanovništva</i>	17
<i>Geografske i stambene karakteristike</i>	17
<i>Energetske karakteristike</i>	18
<i>Povezanost strategije sa postojećim strateškim dokumentima i zakonima</i>	18
Strateška vizija	19
Strateški ciljevi.....	20
Indikatori i definicija energetske siromaštva	20
Koordinacija i odgovornost za energetsko siromaštvo	22
Programski ciljevi i mjere	23
Strateški cilj 1. Ublažiti energetsko siromaštvo programima socijalne zaštite ugroženih domaćinstava.....	23
Programski cilj 1.1. Uspostaviti sistem mjerenja, identifikacije i efikasne ciljanje energetske siromašnih domaćinstva	23
Mjera 1.1.1. Identifikacija i mapiranje energetske siromašnih domaćinstva.....	23
Mjera 1.1.2. Praćenje i mapiranje žarišnih područja energetske siromaštva	23
Programski cilj 1.2. Osigurati socijalne programe finansijske pomoći za smanjivanje energetske siromaštva	24
Mjera 1.2.1. Novčana pomoć za podmirivanje troškova nabavke ogrjeva i subvencioniranje troškova električne energije tokom zime i perioda hladnog vremena	24
Strateški cilj 2. Podići svijest i znanje građana o energetske siromaštva i rješavanju izazova s kojima se susreću domaćinstva u riziku od energetske siromaštva	25
Programski cilj 2.1. Osigurati energetske pregled i savjetovanje za domaćinstva pogođena energetskim siromaštva	25
Mjera 2.1.1. Provjere i savjetodavne intervencije u domaćinstvima pogođenim energetske siromaštva.....	25
Programski cilj 2.2. Edukacija građana i organiziranje edukativno-informativnih događanja na temu energetske siromaštva i energetske efikasnosti.....	26

Mjera 2.2.1. Organizacija edukacija u oblasti energetske efikasnosti.....	26
Mjera 2.2.2. Informisanje i savjetovanje u pripremi dokumentacije za prijavu na javne pozive za sufinansiranje energetske efikasnosti.....	26
Mjera 2.2.3. Organizacija edukacije u oblasti energetske efikasnosti u javnim ustanovama.....	27
Programski cilj 2.3. Javne kampanje na temu energetske siromaštva i energetske efikasnosti..	27
Mjera 2.3.1. Kampanje „energetske pismenosti“ i „energetske efikasnosti“	27
Mjera 2.3.2. Finansiranje i sufinansiranje organizacijama civilnog društva za projekte iz oblasti energetske siromaštva.....	28
Programski cilj 2.4. Uspostavljanje institucionalne savjetodavne i edukativne podrške domaćinstvima u riziku od energetske siromaštva.....	29
Mjera 2.4.1. Info-centar za pomoć energetski siromašnima.....	29
Strateški cilj 3. Smanjiti rizik od energetske siromaštva podsticanjem mjera energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije	29
Programski cilj 3.1. Integrisati mjere energetske efikasnosti i mjere socijalne politike	29
Mjera 3.1.1. Unapređenje standarda energetske efikasnosti (grijanje, topla voda, el. energija) uz visoke stope sufinansiranja za energetski siromašna i ugrožena domaćinstva	29
Mjera 3.1.2. Unapređenje standarda ovojnice postojećih individualnih i kolektivnih stambenih objekata uz visoke stope sufinansiranja za energetski siromašna i ugrožena domaćinstva	30
Mjera 3.1.3. Mali energetski paket efikasnih tehnologija za energetski siromašna i ugrožena domaćinstva	31
Programski cilj 3.2. Energetska obnova stambenih jedinica i sprovođenje mjera za uštedu energije.....	31
Mjera 3.2.1. Unapređenje standarda ovojnice postojećih individualnih stambenih objekata za domaćinstva u riziku od energetske siromaštva	31
Programski cilj 3.3. Unapređenje sistema zagrijavanja stambenih objekata	32
Mjera 3.3.1. Pomoć u zamjeni neefikasnih grejnih tijela za domaćinstva u riziku od energetske siromaštva.....	32
Programski cilj 3.4. Podsticanje primjene obnovljivih izvora električne energije	33
Mjera 3.4.1. Sufinansiranje nabavke električnih uređaja za uštedu energije za domaćinstva u riziku od energetske siromaštva.....	33
Mjera 3.4.2. Sufinansiranje nabavke i ugradnje solarnih panela za domaćinstva u riziku od energetske siromaštva.....	33
Plan realizacije i praćenje	35
Akcioni plan	35
Monitoring, evaluacija i izvještavanje.....	40
Anexi strategije	41
Anex 1. SWOT analiza	41
Anex 2. Grupe domaćinstava pogođene energetskim siromaštvom.....	42

Uvod

Energetsko siromaštvo predstavlja veliki izazov za sve veći broj ljudi u BiH, a izvlačenje ranjivih građana iz njega bi trebao biti jedan od hitnih zadataka svih nadležnih institucija od lokalnih zajednica do državnog nivoa. Ključni uzroci energetskog siromaštva leže u kombinaciji niskog dohotka, visokog izdatka raspoloživog dohotka za energiju i loše energetske efikasnosti, posebno u pogledu izvedbe stambenih objekata. Polazeći od okvira energija- zaštita okoliša- siromaštvo, smatra se da je siromaštvo ukorijenjeno u samoj prirodi domaćinstva, njegovog kapitala i humanog kapaciteta. S tim u vezi, na siromaštvo se može gledati s tri različita aspekta: sa aspekta prihoda, sa aspekta osnovnih potreba i sa aspekta sposobnosti. Strategijom će se uzeti u obzir sva tri aspekta siromaštva u nastojanju da ih unaprijedi.

Mnoge općinske i/ili gradske uprave su već razvile strategije energetske efikasnosti, koje uglavnom samo djelimično ili čak negativno utiču na najugroženije osobe. Lokalne vlasti i vlade moraju osigurati da se negativni društveni rezultati izbjegnu ili nadoknade kreiranjem politika koje će to uzeti u obzir i/ili ih povezati s mjerama koje se suprotstavljaju svim rizicima. Općinske i/ili vladine energetske politike mogu različito uticati na siromaštvo i nejednakost. To je slučaj, npr. kada politika pruža ekonomsku podršku grupama s nižim prihodima, smanjujući siromaštvo, ali još više koristi grupama s višim prihodima, čime se povećava jaz u bogatstvu među tim grupama. Neciljane sveobuhvatne subvencije, koje podržavaju upotrebu fosilnih goriva, mogu izgledati kao najlakši način da se ponudi brza pomoć domaćinstvima i preduzećima. Ipak, vjerovatno će povećati nejednakost tako što će najviše koristiti grupama s višim prihodima. Ove politike također mogu povećati osjetljivost domaćinstava na promjenjivost cijena fosilnih goriva, umjesto da podstiču prelazak na čistije, obnovljive izvore energije.

Cijene električne energije i energije za grijanje su znatno uvećane u toku posljednje dvije godine, a očekuje se da će u narednim godinama troškovi električne energije i energije za grijanje značajno porasti u BiH i mnogo će više ljudi iskusiti energetsko siromaštvo u različitim stupnjevima, a najviše će biti pogođene najugroženije demografske skupine. Pristup energetskim uslugama je ključan za socijalnu uključenost. Odgovarajuće grijanje, hlađenje, rasvjeta i energija za napajanje uređaja osnovne su usluge na kojima se temelje pristojan životni standard i zdravlje ljudi. Veoma je važno imati na umu da je potrebno poboljšati pristup socijalnih usluga korisnicima koji imaju nizak nivo prihoda i obrazovanosti, jer one obično ne pokrivaju osnovne troškove. Također, uvažavajući problem energetskog siromaštva, profesionalni socijalni radnici mogu doprinijeti boljoj socijalnoj mobilizaciji.

Strategija za smanjenje energetskog siromaštva postaje nužnost u situaciji poskupljenja energenata i sve veće energetske isključenosti, kako siromašnih slojeva društva tako i onih koji su u riziku od siromaštva, u kojoj su na udaru najranjiviji, i kada će budžeti, u padu ekonomskih performansi, biti nedovoljni za smanjenje broja ranjivih i energetski siromašnih domaćinstva. Kad se sve uzme u obzir, višestruka dobrobit od rješavanja problema energetskog siromaštva može izravno potaknuti privredni rast i prosperitet. Nasuprot tome, neodrživo korištenje energije ima za posljedicu usporavanje privrednog i društvenog rasta, sprečava smanjenje siromaštva i humanog i održivog socijalnog razvoja, te nepovoljnog uticaja na zdravlje stanovništva. Na siromašne se često gleda kao na statističku kategoriju koju treba identifikovati, istražiti i vremenom smanjivati. Strategijom će se posmatrati siromašni kao aktivni učesnici u procesima smanjenja siromaštva i humanog razvoja.

Prvi dio Strategije prikazuje metodološki pristup i obrazloženje energetskog siromaštva, njegovog stanja u Evropskoj uniji i Bosni i Hercegovini, te daje odgovor na energetsko siromaštvo. Drugi dio je Strateška platforma koja sadrži: situacionu analizu, viziju i strateške ciljeve, definirane indikatore i definiciju energetskog siromaštva, te nadležnost institucija i njihovu koordinaciju. Treći dio, razrađuje strateške ciljeve na prioritetne ciljeve i mjere koje će se realizovati u cilju smanjenja energetskog siromaštva, uzimajući u obzir nivo prihoda, edukacije građana o energetskom siromaštvu i rješavanju izazova s kojima se susreću, te mjere energetske efikasnosti. Prvi tip mjera

odnosi se na direktno povećanje raspoloživog dohotka domaćinstva, tipično kroz različite oblike direktne finansijske pomoći. Drugi tip mjera odnosi se na indirektno smanjenje izdataka za potrošnju energije povećanjem nivoa znanja i informiranosti građana. I treći tip mjera doprinosi direktnom smanjenju izdataka domaćinstava za energiju, fokusiranjem na smanjenje potrošnje energije, poput npr. energetske efikasnosti stambenih objekata i kućanskih uređaja, korištenja obnovljivih izvora energije, čime će ujedno doprinijeti pozitivnim efektima na okoliš i održivi razvoj. U četvrtom dijelu je opisan akcioni plan i način praćenja implementacije strategije. U Aneksu je data statistička osnova situacione analize, SWOT analiza i tabela grupa domaćinstava pogođenih energetske siromaštvom.

Metodološki pristup izrade strategije

Izrada Strategija za smanjenje energetske siromaštva je dio treće faze projekta: "Inovacije u energetske efikasnosti i obnovljivoj energiji za bolje prilagođavanje klimatskim promjenama i smanjenje siromaštva", koji implementira Caritas Švicarske (CaCH) u saradnji sa Centrom za ekologiju i energiju (CEE) Tuzla.

Metodološki pristup izradi Strategije urađen je u skladu sa „Smjernicama za planiranje smanjenja energetske siromaštva za jedinice lokalne i regionalne samouprave”, izrađenih u okviru projekta CO-EMEP, Preporuci komisije (EU) 2020/1563 o energetske siromaštva, Direktivi o energetske efikasnosti 2012/27/EU Evropskog parlamenta i Vijeća o energetske efikasnosti, izmjeni direktiva 2009/125/EZ i 2010/30/EU i stavljanju izvan snage direktiva 2004/8/EZ i 2006/32/EZ, Direktivi o električnoj energiji Direktiva (EU) 2019/944 Evropskog parlamenta i Vijeća o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU, te Mišljenju Stručna grupe za zapošljavanje, socijalna pitanja i privredu SOC/717 Rješavanje problema energetske siromaštva i otpornost EU-a: izazovi iz privredne i socijalne perspektive.

Dokument je uzeo u obzir i mjeru 2.5.5. Osigurati socijalne programe za smanjivanje energetske siromaštva, sadržane u Prioritetu 2.5. Smanjivati siromaštvo i socijalnu isključenost, Strategije razvoja Federacije Bosne i Hercegovine u kojoj se navodi „Da bi se osiguralo minimalno, finansijski pristupačno i pouzdano snabdijevanje energijom tj. da „niko nije zapostavljen“ u ovoj oblasti, treba planirati i provoditi programe socijalne zaštite ugroženih kupaca primjenom koncepta smanjenja energetske siromaštva, što između ostalog, podrazumijeva i podršku za poboljšanje energetske efikasnosti, te razmatranje, izradu i implementaciju socijalnog akcionog plana u oblasti energetike u FBiH“.

Prilikom izrade Strategije vođeno je računa da se svi postupci vode u skladu sa Uredbom o izradi strateških dokumenta U Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj: 74/19) kojom je definisana metodologija kojom su propisani koraci u procesu izrade i sadržaj strateških dokumenata. U početnoj fazi procesa izrade Strategije, potpisan je "Sporazum o međusobnoj saradnji između Caritasa Švicarske i Općine Kalesija", broj 02/4-1-04-2-5981/22 od 26.12.2022.godine, na osnovu kojeg je formirana radna grupa za izradu Strategije sastavljena od predstavnika lokalne samouprave i centra za socijalni rad koja je usmjeravala dinamiku i proces izrade Strategije.

Proces izrade Strategije počeo je analizom svih strateških i drugih dokumenata koji su bili dostupni (evropski, regionalni, državni, federalni, kantonalni), a koji tretiraju oblast energetske siromaštva. Potom su uslijedile radionice u okviru kojih je urađena početna situaciona analiza, te produbljena situaciona analiza sa SWOT matricom. Tokom narednih radionica raspravljalo se o prijedlozima vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera za rješavanje pitanje energetske siromaštva. Na osnovu toga izrađen je akcioni plan. U toku izrade Strategije kontinuirano su vođene konsultacije sa svim učesnicima procesa.

Obrazloženje energetske siromaštva

Pitanja upotrebe energije, zaštite okoliša i siromaštva su veoma tijesno povezana i nalaze se u međuzavisnom odnosu. Sposobnost domaćinstva da priušti potrebnu količinu energije pokazuje samo jedan segment složenih međuzavisnosti između energije, okoliša i siromaštva.

U svijetu ne postoji jedinstvena definicija niti metodologija za utvrđivanje koje grupacije stanovništva spadaju u energetske siromašne populacije. Pojedine evropske zemlje primjenjuju definicije prilagođene njihovim životnim uslovima. U Bosni i Hercegovini ne postoji jasna definicija energetske siromaštva, niti metodologija i indikatori za utvrđivanje i praćenje energetske siromaštva.

Energetsko siromaštvo predstavlja veoma širok pojam. Tretira se kao višedimenzionalan problem koji proizilazi iz nepostojećih/inefektivnih socio-ekonomskih šema, a što je dodatno popraćeno neadekvatnim sistemima proizvodnje i potrošnje energije. Prelazak na liberalizovano energetske tržište, bez uspostavljenih mehanizama zaštite potrošača i kontinuirani rast cijena energenata predstavlja poseban problem u državama gdje je cijena energenata bila regulisana i subvencionirana od strane države.

Dvije najčešće korištene definicije energetske siromaštva u naučnoj literaturi su: „Domaćinstvo je energetske siromašno ukoliko bi trebalo trošiti više od 10 % svojih prihoda da održi dom adekvatno toplim”¹, „Nemogućnost zagrijavanja doma i podmirivanja osnovnih energetske potrebe do društveno i materijalno potrebnog nivoa” uz „narušeno fizičko i mentalno zdravlje i smanjenje mogućnosti učestvovanja u aktivnostima zajednice”².

Jedan od definicija energetske siromaštva kaže da ono predstavlja "Situacije, gdje domaćinstva ili pojedinci, nisu u mogućnosti da sebi priušte osnovne energetske usluge kao što su grijanje, hlađenje, kuhanje, rasvjeta, transport i dr., a koje garantuju normalne/pristojne uslove života, usljed (a) niskih primanja, (b) visokih cijena različitih energenata i (c) male energetske efikasnosti objekata u kojima se živi.”³

Evropska komisija donijela je Preporuke o energetske siromaštva koje uključuju tri pokazatelja koja se koriste za opisivanje i mjerenje energetske siromaštva u EU: nemogućnost adekvatnog zagrijavanja doma; dospjele neplaćene obveze po računima za energiju i prisutnost krova koji propušta, vlažnih zidova, podova ili temelja ili truleži u prozorskim okvirima ili podu.

Energetsko siromaštvo je stoga kompleksni problem koji zahtijeva interdisciplinarni pristup različitih sektora: energetike, sistema socijalne zaštite, zdravstvenog sistema itd.

U ključne uzroke energetske siromaštva spadaju: rast cijena energije, uključujući i upotrebu relativno skupih energenata, pad prihoda domaćinstva i osobno siromaštvo, te degradacija stambenog fonda (loša energetska efikasnost) koji se ne obnavlja u onoj mjeri u kojoj bi mogao ili trebao. Sve navedeno čini začarani krug uzroka i posljedica: energetske neefikasnost građevina; nizak nivo prihoda, odnosno osobno siromaštvo; isključenja iz energetske mreže; gubitak doma uslijed nepodmirivanja troškova (stambeni kredit, režijski troškovi...); narušeno fizičko i mentalno zdravlje te kvaliteta života; društvena marginaliziranost i izolacija; drugi relevantni uzroci (nizak stupanj obrazovanja, nezaposlenost...).

Energetsko siromaštvo je rezultat većeg broja uticaja od kojih treba posebno izdvojiti sljedeće: (1) Slabe energetske performanse objekata (građevinski materijal, krovni pokrivač, nekvalitetni prozori i vrata...), što je u najvećem broju karakteristika starijih objekata, ali i novijih koji su građeni bez poštovanja Uslova i tehničkih normativa za projektovanje stambenih zgrada i stanova; (2) Niski

¹B. Boardman, Fixing Fuel Poverty: Challenges and Solutions. Earthscan, 2010.

²S. Buzar, Energy Poverty in Eastern Europe: Hidden Geographies of Deprivation. Ashgate Publishing, Ltd., 2007.

³"Overview report on the energy poverty concept" Eszter Turai (MRI), Senta Schmatzberger (BPIE), Rutger Broer (BPIE), 2021, www.comact-project.eu

prihodi nedovoljni za nabavku potrebnih energenata; (3) Nekvalitetna i energetska neefikasna lokalna ložišta (na primjer, peć „smederevac“) i korištenje sirovog drveta, koja emituju zagađujuće gasove u unutrašnji prostor i/ili imaju velike toplotne gubitke; (4) Velike zdravstvene i druge javne štete koji nastaju u procesu proizvodnje energije iz fosilnih goriva; (5) Nekvalitetan ogrjevni materijal (niskokalorični i zagađujući ugalj, loženje otpadnih materijala...); (6) Visoke cijene daljinskog grijanja koje su posljedica disfunkcionalnih tehničkih i tehnoloških sistema daljinskog grijanja i visoke cijene energenata. Pored ovih uticaja, energetska siromaštvo posmatrano iz ugla (negativnih) učinaka na zdravlje ljudi i zaštitu okoliša je direktno povezano sa radom termoelektrana na ugalj i posljedicama koje emisije iz termoelektrana imaju na zagađenje humane i prirodne sredine.⁴

U kontekstu energetske siromaštva i isključenosti energetska najranjivije kategorije (ugroženima) se smatraju oni potrošači energije koji po svojim sociodemografskim obilježjima i energetskim pokazateljima koji se vežu na njihovo domaćinstvo imaju veću vjerojatnost da budu energetska siromašni od opće populacije. Energetskim siromaštvom su najteže pogođeni građani s niskim prihodima, kao što su najsiromašniji radnici (siromašni zaposleni), penzioneri s niskim primanjima, studenti, mlade odrasle osobe, porodice s mnogo djece i samohrani roditelji, kao i stanovništvo u nepovoljnom položaju koje je ionako izloženo velikim stopama siromaštva (socijalno ugroženi), što obuhvaća i osobe s invaliditetom, starije osobe, etničke manjine posebno romska manjina. Pored toga žene su izloženije većem riziku od energetske siromaštva i njegovim posljedicama zbog toga što u prosjeku primaju niže plaće, ali i zato što u većoj mjeri ovise o grijanju i hlađenju u domaćinstvima jer više vremena provode kod kuće zbog pružanja brige o porodici.

Posljedice energetske siromaštva na kvalitet života domaćinstva su višestruke i, bez izuzetka, negativne: (i) zdravstveni problemi izazvani niskim temperaturama u stanu, (ii) visok stepen unutrašnje zagađenosti prostora – *indoor pollution* – što direktno utiče na povećan stepen obolijevanja i smrtnosti tokom zimskih mjeseci u domaćinstvima sa nekvalitetnim lokalnim ložištima, (iii) smanjenje grijne površine stana odnosno broja prostorija koje se griju, (iv) umanjeње higijenskih standarda i navika zbog hladnoće u kupatilu tokom zimskih mjeseci, (v) pogoršanje uslova stanovanja, uslova za učenje, odmor, praktikovanja kulturnih navika i socijalne interakcije zbog smanjenja grijne površine odnosno prostora stana koji se može koristiti na komforan način, (vi) odricanje ili redukovanje mnogih drugih potreba zbog visokog učešća izdataka za energiju u ukupnom prihodu domaćinstva (hrana, lijekovi, obrazovanje...).

Sumarno, siromašna domaćinstva, ali i ona sa tzv. srednjim prihodima, prinuđena su na različite vidove uštede energije u okolnostima termički slabo izolovanih stambenih objekata i visoke potrošnje energenata za zagrijevanje stanova. Negativni efekti energetske siromaštva posebno se očituju u ranjivim društvenim grupama – domaćinstva sa malom djecom, domaćinstva sa hronično bolesnim članovima, staračka domaćinstva, nezaposleni, domaćinstva ispod ili na granici siromaštva.

Energetska siromaštvo u EU i BiH

Evropska unija

U preporuci Evropske komisije (EU) 2020/1563 o energetskom siromaštvu⁵ navodi se da energetska siromaštvo označava situaciju u kojoj domaćinstva nemaju pristup osnovnim energetskim uslugama. Gotovo 34 miliona Europljana 2018. godine nije moglo priuštiti primjereno grijanje u domaćinstvu, zbog čega je energetska siromaštvo velik problem za EU. U evropskom stupu

⁴Vidjeti Stuck in the Past. Energy, Poverty and Environment – Serbia and Montenegro. UNDP, Belgrade, 2004.

⁵<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020H1563>

socijalnih prava, koji su Europski parlament, Vijeće i Komisija zajednički potpisali 17. novembra 2017., energija se navodi kao jedna od osnovnih usluga kojoj svatko ima pravo pristupa.

Podrška pristupu takvim uslugama mora biti dostupna onima kojima je potrebna. Kako se navodi u preporuci, odgovarajuće grijanje, hlađenje, rasvjeta i električna energija za napajanje kućanskih aparata osnovne su usluge neophodne za dostojanstven životni standard i zdravlje. Pristup energetske usluge ključan je za socijalnu uključenost. Rješavanje problema energetske siromaštva stoga potencijalno može donijeti višestruke koristi, uključujući smanjenje izdataka za zdravstvo, smanjenje onečišćenja zraka (zamjenom neprikladnih izvora toplinske energije), poboljšanje ugode i dobrobiti te olakšanje za kućni budžet. Te bi koristi zajednički izravno potaknule privredni rast i blagostanje u Evropskoj uniji.

Energetsko siromaštvo ključni je pojam konsolidiran u zakonodavnom paketu pod nazivom „Čista energija za sve Evropljane”, kojim se želi olakšati pravedna energetska tranzicija.

Na temelju Direktive o energetskej efikasnosti 2012/27/EU⁶ Evropskog parlamenta i Vijeća, države članice obvezne su uključiti potrebu za smanjenjem energetske siromaštva u svoje obveze povezane s energetskej efikasnošću. Energetska efikasnost jedna je od pet dimenzija europske Energetske unije. Kroz princip „Prvo energetska efikasnost“ (engl. Energy efficiency first), Europska unija je prepoznala i potvrdila da je upravo energetska efikasnost europski najznačajniji izvor energije.

Kako je sažeto navedeno u uvodnoj izjavi 59. preinačene Direktive o električnoj energiji⁷, do energetske siromaštva dolazi zbog kombinacije niskih primanja, visokih troškova energije i loše energetske efikasnosti domova. Riječ je o vrlo složenom pitanju na koje utiču nestabilne cijene na energetskej tržištu i loša energetska efikasnost, posebno u pogledu svojstava zgrada, u kombinaciji s čitavim nizom socioekonomskih faktora povezanih s općim siromaštvom i problema povezanih sa sistema posjeda nekretnina. Države članice trebale bi poduzeti potrebne mjere za zaštitu ugroženih i energetske siromašnih kupaca u kontekstu unutarnjeg tržišta električne energije. Takve se mjere mogu razlikovati zavisno o posebnim okolnostima u predmetnim državama članicama i mogu uključivati mjere socijalne ili energetske politike koje se odnose na plaćanje računa za električnu energiju, ulaganje u energetskej efikasnost stambenih zgrada ili zaštitu potrošača, a poput zaštitnih mjera protiv isključivanja. U slučajevima u kojima se univerzalne usluge također pružaju malim preduzećima, mjere kojima se osigurava pružanje univerzalnih usluga mogu se razlikovati zavisno o tome jesu li te mjere namijenjene kupcima iz kategorije domaćinstvo ili malim preduzećima (58).

Račune za režije, uključujući račune za energiju, 2018. godine nije moglo redovito plaćati 6,8 % ljudi koji žive u privatnim domaćinstvima u EU-u (30,3 miliona ljudi) te su oni bili izloženi riziku od isključenja iz energetske mreže. U istom razdoblju 7,3 % stanovništva EU-a (37,4 miliona ljudi) nije imalo ugodnu temperaturu okoline u svojim domovima.

S tim u vezi Evropska komisija preporučuje da države članice razviju sistemski pristup liberalizaciji energetskej tržišta u cilju podjele koristi među svim dijelovima društva, posebno onima kojima je to najpotrebnije, te razviju mjere za rješavanje problema energetske siromaštva koje se temelje na uskoj saradnji svih nivoa uprave, posebno omogućavajući usku saradnju regionalnih i lokalnih vlasti s jedne strane te organizacija civilnog društva i subjekata iz privatnog sektora s druge strane.

⁶untitled (europa.eu)

⁷<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0944>

Bosna i Hercegovina

U Bosni i Hercegovini⁸ ne postoji jasna definicija energetske siromaštva, kao ni metodologija i indikatori za utvrđivanje i praćenje energetske siromaštva, tako da ne postoji ni regulatorni okvir za njegovo suzbijanje.

Nedostaju politike koje su posebno usmjerene na problematiku energetske siromaštva kao sastavnog dijela održivog razvoja u procesu energetske tranzicije. Pojedine javne politike samo dijelimično tretiraju ugrožene potrošače. Određeni napredak je postignut u pogledu zaštite ugroženih potrošača energije u najnovijim verzijama Zakona o električnoj energiji Republike Srpske iz 2020. godine i Zakona o električnoj energiji Federacije Bosne i Hercegovine iz 2013. godine. Međutim, u oba slučaja relevantni podzakonski akti, programi i propisi tek treba da se uspostave. Pojmovi kao što su energetske ranjiv i energetske zaštićeni potrošač se u dokumentima koriste naizmjenično i razlikuju se po značenju među entitetima, što će vjerovatno učiniti provođenje mjera za suzbijanje energetske siromaštva složenijim.

Stanja kao što su energetske siromaštvo i energetske ranjivost prepoznati su u Okvirnoj energetske strategiji BiH do 2035. godine, u novoj Strategiji razvoja Federacije BiH 2021.-2027. godina i u Strategiji razvoja energetske sektora Republike Srpske do 2035. godine. U pomenutim dokumentima je navedeno da je povećanje energetske efikasnosti ključni alat za iskorjenjivanje energetske siromaštva (u dijelu potrošnje električne energije i zagrijavanja domaćinstava). Međutim, još uvijek nedostaju ključni dokumenti za daljnja poboljšanja i direktniji pristup u smislu zakona i podzakonskih akata. Zakon o energetske efikasnosti Federacije Bosne i Hercegovine ("Sl. novine FBiH", br. 22/17) ne spominje ranjive potrošače.

U Zakonu o električnoj energiji Federacije Bosne i Hercegovine ("Sl. novine FBiH", br. 66/2013, 94/2015, 54/2019) navodi se da će Vlada Federacije izraditi i usvojiti Program zaštite ugroženih potrošača električne energije koji pripadaju kategoriji domaćinstava. Izrada navedenog programa počela je 2005. godine ali nikada nije finalizirana, jer su nadležni organi obrazložili da nije bilo osnova za izradu dokumenta u odsustvu demografsko-socijalne karte.

U Zakonu o električnoj energiji Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 68/20) definisan je energetske zaštićen potrošač, ali sa aspekta socijalno ugroženih potrošača, te je sama implementacija prebačena na lokalne zajednice. Ovim zakonima, energetske ranjivost ostaje usko povezana sa socijalnom ugroženošću, pa se ovaj izazov prenosi na institucije nadležne za socijalnu zaštitu, kao i ministarstva zadužena za socijalnu politiku (na kantonalnom nivou), u kontekstu zaštićenih potrošača.

Zakon o električnoj energiji Brčko distrikta (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, broj 27/2021) ne spominje ugrožene potrošače energije, ali u Brčko distriktu postoje programi za subvencioniranje računa za električnu energiju za socijalno ugrožene potrošače.

Tačan podatak o broju energetske siromašnih domaćinstava ne može se utvrditi, međutim, na osnovu pojedinih pokazatelja, taj broj zasigurno premašuje 50% od ukupne populacije. Postojeće procjene ukazuju da 69% domaćinstava u BiH troši više od 10% svog dohotka za plaćanje računa za električnu i toplotnu energiju, i prema jednoj od postojećih definicija spadaju u energetske siromašnu populaciju stanovništva. Identifikovanje energetske siromašnih domaćinstava u BiH nije moguće bazirati samo na ovom kriteriju, već se moraju primijeniti dodatni kriteriji. U najugroženije grupacije stanovništva, koje su podložnije energetske siromaštva, spadaju primaoci socijalne pomoći, jednoroditeljske porodice sa više djece i osobe sa invaliditetom. Penzioneri su također suočeni sa posljedicama energetske siromaštva češće nego domaćinstva u kojima su pojedini članovi zaposleni, obzirom da imaju drugačije životne navike.

⁸Vidi više u „Suzbijanje energetske siromaštva u Bosni i Hercegovini – prvi korak energetske tranzicije“ dostupno na https://osfbih.org.ba/images/News/NewsDocs/Energetske_siromastvo_policy_paper.pdf

Nacrt dokumenta Integrirani nacionalni klimatski i energetska plan Bosne i Hercegovine, koji je pripremljen 2020 godine, i koji je još u procesu usvajanja, samo generalno uključuje energetska siromaštvo i definiše ciljeve u ovoj oblasti. Usvajanjem dokumenta na državnom nivou bi se kreirali uslovi za uspostavljanje politika o energetskaom siromaštva na svim nivoima vlasti u BiH.

Odgovor na energetska siromaštvo

Mjerenje energetska siromaštva

U praksi, postoje tri najčešće korištene metode za određivanje načina na koji se mjeri energetska siromaštvo. Svaka od ovih metoda potencijalno daje različite rezultate za nivo energetska siromaštva i svaka može uticati na to kako aktivnost treba da bude usmjerena.

Na terenu se energetska siromaštvo utvrđuje kombinacijom objektivnih i subjektivnih kriterija, te društvenim konsenzusom oko razgraničenja između domaćinstava kojima je potrebna pomoć zajednice zbog energetska siromaštva i onih kojima nije. Naravno da je to razgraničenje često porozno i podložno daljnjim revizijama pod novim spoznajama o energetskaom siromaštva.

Subjektivni kriteriji dijele se u procjene članova kućanstva („ne mogu prikladno zagrijati prostorije“) i procjene socijalnih radnika („prostorije nisu prikladno zagrijane, djeca su pothlađena“).

Članovi domaćinstva uglavnom izražavaju nedovoljnu zagrijanost prostorija u hladnim razdobljima ili nemogućnost podmirivanja računa za energente kako bi postigli dovoljnu zagrijanost prostorija. Međutim, također je moguće da se plaćanjem prikladne potrošnje energije, npr. za zagrijavanje prostorija, ugrožavaju drugi nužni životni troškovi: prehrana, školovanje, učestvovanje u zajednici itd. U takvim slučajevima dolazi do objektivnog prihodovnog siromaštva, čak i ako su nominalno životne prostorije zagrijane na temperaturu od 21°C ili više. Konačno, moguće je da do takve potrošnje dolazi zbog neefikasnosti sistema grijanja ili drugih energetska sistema, gdje se puno energije gubi u okolišu, a pritom se ne postiže željena kvaliteta života.

Subjektivne procjene socijalnih radnika uspoređuju sporno domaćinstvo s ostalim domaćinstvima u zajednici, i u saradnji s porodičnim liječnikom, procjenjuju ugrožava li nedostupnost energenata zdravlje ukućanima i njihovo punopravno učestvovanje u zajednici. Socijalni radnici mogu procijeniti nedostupnost i drugih energenata osim grijanja, npr. količinu vlage u prostorijama, nedovoljno svjetla za obavljanje školskih i profesionalnih aktivnosti i sl. U takvim situacijama, oni mogu upozoriti na potrebu ublažavanja specifično energetska siromaštva ukućana, iako se vjerojatno radi o domaćinstvima koja se bore sa siromaštvaom općenito.

Objektivni kriteriji energetska siromaštva dijele se na finansijske i nefinansijske. Nefinansijski kriteriji uključuju opće stanje domaćinstva te se temelje na mjerama kao što su prosječna dnevna temperatura, vlažnost zidova i namještaja, skladištenje i pospremanje hrane, pripremanje hrane, mogućnost rashlađivanja u razdobljima visoke temperature i sl. Finansijski kriteriji s druge strane su stvarni plaćeni trošak za potrošnju energije u domaćinstvu. Najčešće domaćinstva čiji finansijski izdatak za energiju u određenom razdoblju prelazi prosjek finansijska izdataka za energiju domaćinstava u regiji, a spomenuti finansijski izdatak za energiju čini ta domaćinstva službeno siromašnima nazivamo energetska siromašnima domaćinstvima. Takva su domaćinstva dakle energetska siromašna čak i onda kada im npr. dnevna temperatura prostorija prelazi 21°C u hladnim razdobljima.

U osnovne metode provjere energetska siromaštva spadaju:

Metod rashoda - Metoda rashoda za izračunavanje energetska siromaštva sagledava udio prihoda domaćinstva (neto troškova stanovanja) koji je namijenjen zadovoljavanju energetska potreba.

Ako domaćinstvo treba da potroši više od 10% svog prihoda na energiju, smatra se da je u energetsom siromaštvu, pri čemu se ozbiljnost energetske siromaštva povećava kako se povećava udio prihoda koji se troši na energiju. Izvori podataka koji se koriste za prikupljanje dokaza o potrošnji domaćinstava se također prikupljaju relativno rijetko, što otežava praćenje napretka u borbi protiv energetske siromaštva. Osim toga, neki ljudi mogu imati visoke prihode, ali odluče da žive u domu koji je posebno energetski neefikasan. Iako ovi ljudi troše više od 10% svog prihoda na energiju, ne može se reći da su u osnovnoj deprivaciji i stoga nisu problem politike energetske siromaštva.

Subjektivna metoda - Subjektivna analiza energetske siromaštva postavlja ispitanicima niz pitanja kako bi utvrdili da li su morali bez grijanja ili su živjeli u nedovoljno grijanom domu. Međutim, samoprocjena energetske siromaštva može dati pogrešne utiske kreatorima politike o obimu energetske siromaštva.

Subjektivna kvalitativna procjena drugih – stručnjaka iz službi socijalne zaštite npr. socijalnih radnika u saradnji sa drugim odgovarajućim službama.

Objektivna metoda - Objektivna metoda izračunavanja energetske siromaštva nastoji da modelira ono što tipično domaćinstvo mora potrošiti na energiju da bi se njihov dom zagrijao prema preporučenim normama Svjetske zdravstvene organizacije i upoređuje to sa onim što znamo o prihodima domaćinstva kako bi pokušali odrediti izloženost domaćinstva energetsom siromaštvu.

Model niskog prihoda/visokih troškova - Razvijen od strane Londonske škole ekonomije i zvanično usvojen od strane Vlade Ujedinjenog Kraljevstva za upotrebu u Engleskoj i Velsu, model niskih prihoda/visokih troškova je pokušaj da se pozabave ograničenjima čistog modela energetske siromaštva zasnovanog na potrošnji. Prema ovom modelu da bi se razmatralo u energetsom siromaštvu, domaćinstvo mora imati i nizak prihod i suočiti se sa visokim troškovima energije (definisanim kao dvostruki meridijan troškova energije). Ovo je pokušaj da se osigura da statistika o energetsom siromaštvu ne obuhvati ona domaćinstva koja nisu siromašna prihodima, ali odluče da žive u domu sa niskom energetskom efikasnošću.

Pokazatelji energetske efikasnosti se mogu podijeliti u četiri grupe:

- (a) Pokazatelji kojima se trošak energije uspoređuje s dohotkom: energetsko siromaštvo kvantificira se usporedbom iznosa koji domaćinstva troše na energiju s njihovim dohotkom (npr. postotak ili broj domaćinstva koja troše više od određenog udjela svojeg raspoloživog dohotka na domaće energetske usluge);
- (b) pokazatelji koji se temelje na samoprocjeni: domaćinstvo se direktno pita u kojoj mjeri smatraju da si mogu priuštiti energiju (npr. mogu li svoj dom dovoljno ugrijati zimi i dovoljno rashladiti ljeti);
- (c) pokazatelji koji se temelje na direktnim mjerjenjima: tim se pokazateljima mjere fizikalne varijable kako bi se utvrdila primjerenost energetske usluge (npr. sobna temperatura);
- (d) indirektni pokazatelji: energetsko siromaštvo mjeri se pomoću povezanih faktora, kao što su dospjele neplaćene obveze za režije, broj isključenja i kvaliteta stambenog objekta.

Rješavanje energetske siromaštva mjerama energetske efikasnosti

Hvatanje u koštac sa oskudicom u energiji i poboljšanje kvaliteta unutrašnje sredine domaćinstava sa malim prihodima moguće je izvesti putem sljedećih akcija i mjera koje doprinose ostvarenju tri različita cilja⁹: a) smanjiti cijene energije za domaćinstvo; b) poboljšati energetsku efikasnost u zgradama nastanjenim najosjetljivijim domaćinstvima, uključujući neophodno ulaganje napora u

⁹The European Fuel Poverty and Energy Efficiency Project, Good practices experienced in Belgium, Spain, France, Italy and United Kingdom to tackle fuel poverty, 2008.

obučavanje domaćinstava za racionalno korištenje energije i njenu uštedu; c) rad na socijalnom polju, povećavajući koliko je moguće male prihode.

Analiza potrošnje energije i uticaji na zdravlje pokazuju da postoji hitna potreba za propagiranjem najpogodnijih tehnologija za uštedu energije za populaciju sa malim prihodima. Osim toga, te mjere treba da budu što je moguće rentabilnije. Različite zemlje Evropske unije imaju različite strategije i prioritete, već prema klimatskim odlikama i tipologiji zgrada. Uspješnost u postizanju energetske efikasnosti u domaćinstvu sa malim prihodima zavisice od polaznog nivoa energetske efikasnosti i toplotne ugodnosti, opsega poboljšanja efikasnosti i od toga da li su te mjere pristupačne domaćinstvu ili nisu. Sve one bi trebalo da doprinesu potencijalu intervencija u cilju poboljšanja energetske efikasnosti koje utiču na promjene u zdravlju članova domaćinstva.¹⁰

Energetska efikasnost treba imati primat u borbi protiv energetske siromaštva jer doprinosi smanjenju potrošnje energije, izdataka za energiju i emisija stakleničkih plinova te potiče razvoj lokalne privrede. Realizacija mjera energetske efikasnosti ima pozitivne uticaje na zdravlje (uklanjaju se vlaga, stalni propuh i plijesan) te se općenito povećava ugoda stanovanja.

Na bazi iznesenog, kao najrentabilnijim i efikasnim tehnologijama za domaćinstva sa malim prihodima, predlažu se: a) poboljšanje omotača zgrada, b) tehnike pasivnog grijanja i hlađenja, i c) poboljšanje servisiranja zgrada (kao što je zamjena grijnih sistema, rekuperacija toplote i sl.).

Poboljšanje omotača zgrade - Neodgovarajuća izolacija, jednostruki prozori i loša zaštita od promahe – razlozi su prisustva vlage, buđi i promahe, koji stvaraju veliki broj zdravstvenih problema. Zbog toga domaćinstva sa malim prihodima treba da poboljšaju izolaciju komponenata omotača, tj. zidova, krovova, zastakljenja, itd.

Tehnologije pasivnog korištenja sunčeve energije - Usvajajući pasivne tehnologije, povećanje sunčevih dobitaka je potrebno u sjevernim evropskim zemljama, dok je smanjenje potrebno u zemljama južne Evrope. Međutim, da bi se u potpunosti smanjili uticaji na sredinu, neophodne su još dvije mjere za ostvarenje energetske efikasnosti (električna efikasnost), ili pogodnosti (podmirenje preostalih energetske potreba obnovljivim izvorima energije).

Poboljšanja u servisiranju zgrada i upravljanju energijom u njima - Poboljšanje efikasnosti servisiranja zgrada u kojima žive stanari sa malim prihodima, uglavnom se svode na zamjenu sistema za grijanje. Kada se govori o servisiranju zgrada, treba pomenuti i koncept upravljanja energijom u društvenim stanovima i domaćinstvima sa malim prihodima. Pametni mjerači mogu imati ključnu ulogu u monitoringu društvenih stanova.

Podrška prihodima onih koji žive u energetsom siromaštvu

Održavanje podrške za prihod domaćinstva je snažno povezano sa osnovnom uskraćenošću. Dakle, podrška prihodima igra veoma važnu ulogu u ograničavanju efekata energetske siromaštva.

Ova mjera opisuje podršku i mjere koje su dostupne kako bi se pomoglo ljudima u energetsom siromaštvu da podmire i upravljaju svojim računima za energiju i radnje koje se poduzimaju kako bi se pomoglo ugroženim potrošačima da iskoriste mogućnosti za aktivno upravljanje i smanjenje energetske troškova. Cijena energije je važan faktor koji doprinosi energetsom siromaštvu. Poteškoće u podmirivanju troškova energije mogu dovesti do toga da ukućani ne koriste dovoljno energije za održavanje adekvatnog grijanja svog doma, što može dovesti do dugoročnih zdravstvenih i socijalnih problema. Iako poboljšanje energetske efikasnosti doma može smanjiti račune domaćinstva za energiju, ne može ih eliminirati. Stoga je prepoznato da poboljšanja

¹⁰Liddell, C. and C. Morris, Fuel poverty and human health : A review of recent evidence, Energy Policy, vol. 38, no. 6, 2010, pp. 2987–2997.

energetske efikasnosti moraju biti dopunjena odgovarajućom podrškom dohotka za one koji su u riziku od energetske siromaštva.

Direktna finansijska pomoć je mjera koja treba da ide paralelno ali isključivo za najugroženije i to do momenta kada energetska siromašno domaćinstvo ne postigne energetska efikasnost, s obzirom na to da samo finansijske mjere ne omogućavaju korisnicima siguran izlazak iz energetske siromaštva te da se njome djeluje isključivo na ublažavanje problema bez dugoročnog efekta na uzroke energetske siromaštva.

Ovaj pristup obično uključuje direktnu finansijsku podršku - odbitke na mjesečnim računima za energiju, direktne finansijske naknade ili finansijske transfere s ciljem smanjenja ukupnog tereta računa za energiju za domaćinstva i zaštite od isključenja komunalnih usluga.

Direktna finansijska pomoć u vidu smanjenja iznosa računa za energiju je kratkoročno efikasna ali neodrživa mjera gdje se samo sufinansiraju troškovi energije u vidu smanjenja tereta računa za energente te ne pruža dugoročno rješenje problema, odnosno ne doprinosi suzbijanju uzroka i ne umanjuje štetne utjecaje na zdravlje i okoliš koji proizlaze iz energetske neimaštine. Međutim ovakav vid mjere je neophodan za ona domaćinstva koja se trenutno nalaze u teškoj materijalnoj situaciji i za koja nije sigurno da ne mogu obezbijediti osnovne energetske usluge bez finansijske pomoći sistema socijalne politike.

Strateška platforma

Situaciona analiza

Demografska struktura stanovništva

Općinu Kalesija čini 28 naseljenih mjesta organiziranih u 24 mjesne zajednice (MZ). Prema procjenama Federalnog zavoda za statistiku (Bilten-Tuzlanski kanton u brojkama 2022.) općina ima 32.448 stanovnika, što je smanjenje u odnosu na popis 2013. godine (33.053 stanovnika popis 2013. g.). S gustom naseljenosti od 162 stanovnika/km², Kalesija spada u grupu gusto naseljenih općina u TK.

Prema popisu stanovništva iz 2013.godine općina Kalesija ima 9.780 domaćinstava a struktura domaćinstava je sljedeća: samačka domaćinstva 1.146 (12 %); domaćinstva sa 2 člana 1.939 (20%); domaćinstva sa 3 člana 2.034 (21 %); domaćinstva sa 4 člana 2.687 (27 %); domaćinstva sa 5 članova 1.166 (12 %); domaćinstva sa 6 članova 537 (5 %); domaćinstva sa 7 i više članova 271 (3 %). Broj jednoroditeljskih domaćinstava 1002; broj domaćinstava sa jednim djetetom 3.223; broj domaćinstava sa dvoje djece 3.234; domaćinstva sa troje djece 598; domaćinstva sa četvoro djece 63, domaćinstva sa više od četvoro djece 26.

Evidentno je smanjenje učešća stanovništva mlađe životne dobi u ukupnom stanovništvu (3% manje stanovnika u dobi 0-14 godina starosti u odnosu na 2013.godinu), udio populacije od 15-65 godina se povećao oko 5 % a udio starije populacije (preko 65 godina) se smanjio za oko 2%.

U periodu od 1991. godine do danas broj stanovnika u ruralnom dijelu općine povećao se za 9% (sa 85% na 94%), kao posljedica pomjeranja stanovništva u toku rata, obzirom da se veliki broj raseljenih, uglavnom iz Podrinja, trajno nastanio u ruralnim dijelovima općine.

Socijalna struktura stanovništva

Nosilac socijalne zaštite na području općine je JU Centar za socijalni rad (CSR), čija se djelatnost finansira iz općinskog budžet, dok se socijalna davanja predviđena Federalnim i Kantonalnim Zakonima, ovisno o obliku i pravu, uplaćuju direktno na tekuće račune korisnika. Na osnovu izmjena i dopuna navedenih zakona u ranijem periodu, utvrđeni su novi oblici socijalne zaštite za korisnike i na osnovu toga je znatno povećan broj korisnika određenih prava u odnosu na pređašnji period.

Prema dostupnim podacima JU CSR Kalesija trenutno pravo na stalnu novčanu pomoć ostvaruje 199 osoba. Pravo na stalnu novčanu pomoć mogu ostvariti lica koja su materijalno neobezbjeđena, nesposobna za rad i privređivanje te koja nemaju članove porodice koji su po zakonu dužni da ih izdržavaju ili nemaju mogućnost da ih izdržavaju. Prema dostupnim podacima Službe za opću upravu i društvene djelatnosti općine Kalesija pravo na novčanu egzistencijalnu naknadu ostvaruje 394 osobe mlađe od 57 godina i 527 osoba starijih od 57 godina koje zbog zakonskih ograničenja ne mogu imati neki drugi značajniji prihod te se da zaključiti da spadaju u istu kategoriju kao i korisnici stalne novčane pomoći. U pogledu samohranih nezaposlenih roditelja bitno je napomenuti da ne postoji zvanična službena evidencija ali da se analizom zahtjeva za ostvarivanje prava na dječiji dodatak došlo do zaključka da na području općine Kalesija živi oko 60 samohranih nezaposlenih roditelja.

Prema podacima Federalnog zavoda za PIO/MIO na području općine Kalesija živi 2187 korisnika sa minimalnom penzijom. Prema podacima JU Služba za zapošljavanje TK Tuzla, Biro Kalesija, broj korisnika naknade po osnovu nezaposlenosti varira u toku godine zbog same dužine ostvarivanja navedenog prava. Prema dostupnim podacima ovo pravo zaključno sa 28.02.2023. godine ostvarivalo je 162 osobe.

Prema podacima JU CSR Kalesija zaključno sa 28.02.2023. godine bilo je 61 osoba – korisnika porodične invalidnine prema propisima o civilnim žrtvama rata. Od ovog broja ukupno 7 korisnika ima sauživaoca ovog prava. Obzirom na iznose porodične invalidnine koje navedena lica ostvaruju prema propisima o civilnim žrtvama rata može se doći do zaključka da oni spadaju u kategoriju domaćinstava u riziku od energetske siromaštva. Prema dostupnim podacima iz popisa stanovništva 2013. godine na području općine Kalesija živi 1963 domaćinstava sa pet i više članova. Kada uzmemo u obzir broj članova domaćinstva i eventualne prosječne prihode koje mogu ostvariti dolazi se do zaključka da oni spadaju u kategoriju domaćinstava u riziku od energetske siromaštva.

Geografske i stambene karakteristike

Općina Kalesija se nalazi u sjeveroistočnom dijelu Bosne i Hercegovine (BiH) i pripada Tuzlanskom kantonu (TK) Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH). Zauzimajući površinu od 201 km², Kalesija graniči s gradom Tuzla, općinama Živinice i Sapna u FBiH, i općinama Zvornik, Šekovići, Lopare i Osmaci u Republici Srpskoj (RS). Općina je smještena uz gornji tok rijeke Spreče, na južnim obroncima planine Majevice i sjevernim rubnim dijelovima planine Javornik. Nalazi se na prosječnoj nadmorskoj visini od 270 m, a karakterizira je umjereno-kontinentalna klima s naglašenim varijacijama temperature i padavina.

Kroz općinu prolazi magistralni put Tuzla-Zvornik, regionalni putevi Kalesija-Živinice i Kalesija-Sapna, te željeznička pruga Tuzla-Živinice-Kalesija-Zvornik. Prirodni resursi sa kojima raspolaže općina su ugalj, nemetalni minerali, poljoprivredno zemljište i šume, koji uz racionalno korištenje mogu predstavljati važan oslonac za budući razvoj općine.

Stanovništvo općine Kalesija u najvećem procentu (cca 99%) živi u individualnim, slobodno stajacim, stambenim objektima, dok vrlo mali procent živi u objektima za kolektivno stanovanje. Prema trenutnoj stambenoj izgradnji na području općine Kalesija možemo identifikovati 42 manje stambene zgrade za kolektivno stanovanje, 21 stambenu zgradu u nizu/gradskom bloku, 6 velikih stambenih blokova/stambene lamele.

Energetske karakteristike

Općina Kalesija u proteklom periodu nije provodila programe energijske efikasnosti u oblasti stanovanja u individualnim ili kolektivnim stambenim objektima (osim jednog projekta na objektu kolektivnog stanovanja uz sufinansiranje stanara). Implementiranim projektima energijske efikasnosti od strane općine obuhvaćeni su samo objekti javnih ustanova i javnih preduzeća, ulične rasvjete i sl. Sredstva za ove namjene su obezbijedena iz budžeta vlada viših nivoa vlasti, državnih fondova i dijelom kod međunarodnih organizacija.

Projekti energijske efikasnosti i korištenja OIE u oblasti stanovanja su provedeni od strane nadležnih kantonalnih ministarstva, putem javnih poziva. Ovim projekti su se odnosili na provođenje mjera zamjene kotlova na fosilna goriva kotlovima na pelet, instaliranje sistema toplotne pumpe, a manji broj korisnika je koristio subvenciju za utopljanje stambenog objekta. Općina ne raspolaže podacima o broju korisnika i o obimu pružene podrške.

Općina Kalesija nema izgrađen sistem javnog daljinskog grijanja, već se stambeni objekti zagrijavaju iz vlastitih individualnih kotlovnica ili na način sobnog zagrijavanja. Toplotna energija se u najvećoj mjeri obezbjeđuje iz fosilnih goriva, manji broj stambenih objekata se zagrijava iz sistema korištenja obnovljivih izvora energije ili sistemom toplotne pumpe.

Kategorija stanovništva koja se može identifikovati kao ciljna grupa obuhvaćena ovom Strategijom smanjenja energetske siromaštava, stanuje najvećim dijelom u individualnim objektima loših energetske karakteristika, a u najvećoj mjeri toplotnu energiju za zagrijavanje objekata obezbjeđuje sagorijevanjem fosilnih goriva. Stambeni objekti ove ciljne grupe su najvećim dijelom bez ili sa lošom toplotnom izolacijom zidova i sa lošom građevinskom stolarijom (prozori i vrata).

Većina stanovništva ove populacije u svojim objektima u manjoj mjeri ili nikako ne provodi mjere energetske efikasnosti rasvjete i ne koristi električne uređaje više energijske klase.

Povezanost strategije sa postojećim strateškim dokumentima i zakonima

Strategija smanjenja energetske siromaštava u potpunosti doprinosi ostvarenju strateških ciljeva utvrđenih Strategijom lokalnog razvoja općine Kalesija 2018-2027 koji se odnose na ovu oblast.

Prilikom izrade Strategije lokalnog razvoja općine Kalesija 2018-2027 ("Službeni glasnik općine Kalesija" broj 1A/18), prvenstveno sektorskih planova razvoja razmatrane su strategije, planovi i zakoni na višim nivoima koji direktno ili indirektno mogu utjecati ili utječu na razvoj lokalne zajednice. Sektorski ciljevi društvenog razvoja, koji se prvenstveno odnose na unapređenje socijalno osjetljivih kategorija lokalne zajednice, su povezani sa pripadajućim elementima definisanim u Strategiji razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016-2020. godina, kao i sa kasnije usvojenom Strategijom razvoja TK 2021-2027.

Strategijom lokalnog razvoja općine Kalesija, utvrđeni Strateški cilj 2: "*Poboljšati kvalitetu življenja građana općine Kalesija*" je u potpunosti usklađen sa višim strateškim dokumentima, kojima se želi poboljšati kvaliteta života, sigurnost i socijalna uključenost građana i učiniti politiku socijalne zaštite pravičnom i djelotvornom, a što je posebno naglašeno u okviru Sektorskog cilja 2.3. Poboljšati kvalitet usluga u sektoru socijalne i zdravstvene zaštite u općini Kalesija.

Strateškim ciljem 3: "*Smanjiti zagađenje okoliša i stepen rizika od poplave i klizišta*", predviđena je realizacija programa sa utvrđenim mjerama koje doprinose provođenju energijske efikasnosti u zgradarstvu, edukaciji stanovništava o primjeni mjera energijske efikasnosti, kao i izgradnji sistema toplifikacije područja općine Kalesija. Ovi programi će značajno kod domaćinstva koja su u riziku od energetske siromaštava povećati nivo saznanja o mjerama energijske efikasnosti i njenim efektima, što je jedan od strateških ciljeva utvrđenih ovom Strategijom.

Strateška vizija i ciljevi utvrđeni ovom Strategijom smanjenja energetske siromaštva u potpunosti doprinose ispunjenju zakonskih obaveza lokalne zajednice i Javne ustanove Centar za socijalni rad Kalesija koje su utvrđene Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom - prečišćeni tekst („Sl. novine Tuzlanskog kantona" br.: 5/12, 7/14, 11/15, 13/16, 4/18, 12/20, 22/21, 5/22, 8/22, 10/22, 14/22 i 19/22).

Strategija smanjenja energetske siromaštva je obuhvatila mjere koje značajno doprinose poboljšanju energetske karakteristika objekata kao i ostale energetske infrastrukture domaćinstava koja su obuhvaćena energetske siromaštva. Općina Kalesija i Općinsko vijeće Kalesija su u ranijem periodu, kroz razne vidove subvencija, iskazali spremnost za pružanje pomoći domaćinstvima koja imaju niske prihode i koja se nalaze u teškoj materijalnoj situaciji. Jedan od primjera sistemskog pristupa pružanju pomoći ovoj kategoriji stanovništva jeste donošenje "Odluke o subvencioniranju dijela troškova za korisnike javnih vodnih usluga na području općine Kalesija" („Sl. glasnik općine Kalesija" br. 4/18). Ova Strategija je predviđela mjere podrške pomoći energetske siromašnim domaćinstvima i domaćinstvima u riziku od energetske siromaštva, tako da se neke od njih mogu realizovati na isti ili sličan način kako je to učinjeno prethodnom odlukom o subvencijama vodnih usluga.

Strateška vizija

Detaljna situaciona analiza i kontekst izrade Strategije za smanjenje energetske siromaštva, u krajnjem upućuje na ključne strateške fokuse:

- Kako identificirati energetske siromašna domaćinstva ili kategorije stanovništva i pratiti stanje na lokalnom nivou;
- Kako smanjiti rizik od energetske siromaštva za energetske siromašna i domaćinstva koja su u riziku od programima socijalne zaštite;
- Kako unaprijediti znanje energetske siromašnih i domaćinstva koja su u riziku od energetske siromaštva i rješavanju izazova s kojima se susreću;
- Kako smanjiti ili eliminirati energetske siromaštvo primjenom mjera energetske efikasnosti i održivosti i njihovom integracijom sa mjerama socijalne zaštite.

Vizija predstavlja izjavu o željenoj promjeni u dugoročnoj razvojnoj perspektivi, čak i nakon predviđenog strateškog perioda. U definiranju vizije osnovni pristup je da energetska efikasnost treba imati primat u borbi protiv energetske siromaštva jer doprinosi smanjenju potrošnje energije, izdataka za energiju i emisija stakleničkih plinova te potiče razvoj lokalne privrede i ima pozitivne uticaje na zdravlje, dok je direktnu finansijsku pomoć neophodno pružati isključivo za najugroženije i to do momenta kada energetske siromašno domaćinstvo ne postigne energetske efikasnost.

Vizija općine Kalesija u eliminisanju energetske siromaštva je:

„Energetske efikasna i održiva zajednica u kojoj niko nije energetske zapostavljen“

Vizija se temelji na ciljevima održivog razvoja u Bosni i Hercegovini i principu Agende 2030 za održivi razvoj „niko ne smije biti isključen“, kojim se teže eliminirati multidimenzionalni uzroci siromaštva i nejednakosti kao i diskriminacija u svim oblicima. Uvođenje tog principa u praksu zahtijeva mehanizme upravljanja i odgovornosti na svim nivoima, od lokalnog do međunarodnog, kako bi se osiguralo provođenje mjera za osiguravanje jednakosti.

Temeljno polazište Strategije za smanjenje energetske siromaštva, se zasniva na strateškom pravcu Okvira održivog razvoja BiH u dijelu Pametni rast „Zeleni rast i čista energija“ i Društvo jednakih mogućnosti koji potiče ispunjenje principa agende 2030. „niko ne smije biti zapostavljen“ čiji je cilj naveden u poglavlju „Ljudi“, osigurati dostojanstven i ravnopravan život u zdravom

okruženju za sve građane Bosne i Hercegovine, razvojnih ciljeva i prioriteta Strategije razvoja Federacije BiH, povećati energetske efikasnosti i smanjivati siromaštvo i socijalnu isključenost u kojem se propisuje mjera „Osigurati socijalne programe za smanjivanje energetske siromaštva“, te Razvojne strategije općine Kalesija.

Strategija za smanjenje energetske siromaštva je alat za provođenje Agende 2030 i Ciljeva održivog razvoja i Okvira održivog razvoja BiH na područje Federacije BiH. Istovremeno je i u funkciji realizacije Strategije razvoja Federacije kojom je predviđeno strateškim ciljem 2. Prosperitetan i inkluzivan razvoj, te strategije razvoja općine Kalesija.

Vizija razvoja predstavlja osnovu za utvrđivanje strateških ciljeva čijom će se realizacijom doprinijeti ostvarivanju vizije eliminisanja energetske siromaštva, koji prožimaju sve ciljeve i snažno podržavaju energetske efikasni i održivi razvoj općine Kalesija.

Strateški ciljevi

Strategija se temelji na priznavanju prava na energiju te su u njoj utvrđeni ambiciozni, ali realistični ciljevi za ostvarenje osnovnog stupa socijalnih prava, eliminisanje energetske siromaštva i dostizanje ciljeva održivog razvoja u odnosu na osiguranje pristupa materijalno pristupačnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve. Dugoročno njome bi se trebalo nastojati potpuno iskorijeniti energetske siromaštvo.

U funkciji ostvarivanja vizije utvrđeni su strateški ciljevi smanjenja energetske siromaštva:

- **Strateški cilj 1. Ublažiti energetske siromaštvo ugroženih domaćinstava programima socijalne zaštite;**
- **Strateški cilj 2. Podići svijest i znanje građana o energetske siromaštvo i rješavanju izazova s kojima se susreću domaćinstva u riziku od energetske siromaštva;**
- **Strateški cilj 3. Smanjiti rizik od energetske siromaštva podsticanjem mjera energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije.**

Uzimajući u obzir da je energetske siromaštvo rezultat društvenih, ekoloških, privrednih i geopolitičkih faktora, ono iziskuje *holistički pristup* u njegovom rješavanju, što podrazumijeva sveobuhvatnu analizu tog pitanja i potreba domaćinstava te uključivanje raznih aktera, od potrošača, socijalnih institucija (centar za socijalni rad), organizacija civilnog društva i preduzeća do regionalnih i lokalnih vlasti.

Strategija uključuje kako energetske tako i neenergetske mjere za uklanjanje temeljnih uzroka energetske siromaštva i ublažavanje uslova za energetske siromašna i ranjiva domaćinstva. Njome se želi osigurati da mjere energetske efikasnosti i tranzicije budu osmišljene i provedene na pravedan, pravičan i uključiv način, tako da nitko ne bude zapostavljen niti isključen.

Indikatori i definicija energetske siromaštva

Indikatori energetske siromaštva su urađeni u skladu sa faktorima koji opisuju energetske siromaštvo koji se odnose na: ekonomski i socio-demografske faktore i energetske faktore.

U ekonomske i socio-demografske faktore ubrajaju se: demografski aspekt (broj, spol i starost članova/ica domaćinstva); finansijski aspekti (prihodi i troškovi energije); zdravstveni aspekt (psihičko i fizičko zdravlje).

U energetske faktore ubrajaju se: procjena energetske klase i ilustrativni indikatori (izolacija, vlaga, plijesan, propuh, sistem grijanja); energetske usluge (grijanje, hlađenje, topla voda u domaćinstvu; kuhanje, rasvjeta, pranje i ostalo).

Za uspostavljenje indikatora energetske siromaštva, odnosno definiranja prioritetnih ciljnih grupa, uspostavljeni su kriteriji prema sedam grupa i to: 1. energetski status objekta (izolacija, grijanje i električna energija), 2. energetska klasa objekta, 3. vlasništvo objekta, 4. vrsta stambene jedinice, 5. prihodovna strana – novčana podrška (socijalne naknade i pomoći), 6. ekonomski status domaćinstva, 7. socijalne kategorije stanovništva. Definirani su i uslovi za dobijanje podrške i pomoći. Kao osnova za identifikaciju energetske siromaštva uzima se DOMAĆINSTVO. Kombinacijom navedenih faktora utvrđivat će se kriterij za svaku mjeru.

U kontekstu vizije za eliminaciju energetske siromaštva i definiranih indikatora postavljena je definicija energetske siromaštva koja glasi „**Energetsko siromaštvo je stanje u kojem domaćinstvo nije u mogućnosti da obezbijedi potrebnu količinu energije, neophodnu za zdrav i dostojanstven život, na način koji ne ugrožava druge osnovne životne potrebe domaćinstva i šire zajednice**“.

Domaćinstva pogođena energetske siromaštvom kategoriziraju u 3 grupe i to:

1. Energetski siromašna domaćinstva (*apsolutno/ekstremno energetski siromašna domaćinstva*)

Domaćinstva sa veoma niskim primanjima koja nemaju adekvatne energetske usluge i ne mogu sebi priuštiti potrebnu količinu energije, neophodnu za zdrav i dostojanstven život (grijanje, rasvjeta, zagrijavanje vode,..), na način koji ne ugrožava zadovoljavanja osnovnih životnih potreba domaćinstva.

U ovu grupu domaćinstava se ubrajaju: korisnici stalne novčane pomoći, korisnici privremene novčane pomoći, korisnici novčane egzistencijalne naknade. Lica svrstana u ovu grupu pripadaju jednoj od sljedećih socijalnih kategorija stanovništva: lica nesposobna za rad i privređivanje, nezaposlene osobe, starije osobe, samohrani nezaposleni roditelji, mladi koji izlaze iz sistema socijalne zaštite, demobilisani borci.

Ovoj grupi energetski siromašnih domaćinstava pripadaju domaćinstva čiji ukupni prihodi domaćinstva ne prelaze 25% minimalne plaće u Federaciji BiH po članu domaćinstva.

Opisana kategorija stanovništva živi u individualnim i kolektivnim stambenim objektima u privatnom vlasništvu, sa lošim energetske karakteristikama utvrđenih po osnovu vizualnog pregleda objekta, bez toplotne vanjske izolacije, sa sobnim grijanjem, sa električnim uređajima loše energetske klase.

2. Energetski ugrožena domaćinstva (*relativno energetski siromašna domaćinstva*)

Domaćinstva koja imaju zadovoljavajuće energetske usluge ali usljed materijalne deprivacije nemaju dovoljno prihoda da obezbijede potrebnu količinu energije, neophodnu za zdrav i dostojanstven život, na način koji ne ugrožava druge osnovne životne potrebe domaćinstva i šire zajednice, te su izloženi smanjenom mogućnošću plaćanja osnovnih energetske usluga (grijanje, el. energija, topla voda i dr.) i odricanja u drugim područjima života (kvalitetna ishrana, odjeća, obrazovanje, odmor, i dr.)

U ovu grupu domaćinstava se ubrajaju: korisnici novčane egzistencijalne naknade, korisnici naknade civilne žrtve rata, korisnici minimalne i zagarantovane penzije, korisnici naknade po osnovu nezaposlenosti, korisnici lične invalidnine (I i II kategorija), korisnici novčane naknade na ličnu invalidninu iz boračke zaštite, korisnici porodične invalidnine. Lica svrstana u ovu grupu pripadaju jednoj od sljedećih socijalnih kategorija stanovništva: osobe sa invaliditetom (60 – 100 % oštećenja organizma), demobilisani borci, civilne žrtve rata, starije osobe, demobilisani borci, penzioneri, porodice šehida i poginulih boraca, zaposleni siromašni, ratni vojni invalidi.

Ovoj grupi energetske ugroženih domaćinstava pripadaju domaćinstva čiji ukupni prihodi domaćinstva ne prelaze 35% minimalne plaće u Federaciji BiH po članu domaćinstva.

Opisana kategorija stanovništva živi u individualnim i kolektivnim stambenim objektima u privatnom vlasništvu, sa lošim energetske karakteristikama po osnovu vizualnog pregleda objekta, bez toplotne vanjske izolacije, sa centralnim ili sobnim grijanjem, sa električnim uređajima loše energetske klase, energetske neefikasne rasvjete.

3. Energetske ranjiva domaćinstva (domaćinstva u riziku od energetske siromaštva)

Domaćinstva koja imaju adekvatne energetske usluge i koja sebi mogu priuštiti zadovoljavajuće energetske usluge za obezbijedenje potrebne količine energije, neophodne za zdrav i dostojanstven život, na način koji ne ugrožava druge osnovne životne potrebe domaćinstva i šire zajednice, ali su osjetljiva na negativne uticaje glavnih uzroka energetske siromaštva kao što su porast cijena energenata, nemogućnosti ulaganja u energetske efikasnost i sl. što dovodi do smanjenja njihove sposobnosti prilagođavanja na razne energetske izazove i povećanog rizika da postane energetske ugroženo ili siromašno.

U ovu grupu domaćinstava se ubrajaju: korisnici minimalne i zagarantovane penzije, korisnici naknade po osnovu nezaposlenosti, korisnici novčane naknade na ličnu invalidninu iz boračke zaštite, korisnici porodične invalidnine. Lica svrstana u ovu grupu pripadaju jednoj od sljedećih socijalnih kategorija stanovništva: starije osobe, demobilisani borci, penzioneri, zaposleni siromašni, samohrani roditelji, ratni vojni invalidi.

Ovoj grupi energetske ugroženih domaćinstava pripadaju domaćinstva čiji ukupni prihodi domaćinstva ne prelaze 45% minimalne plaće u Federaciji BiH po članu domaćinstva.

Opisana kategorija stanovništva živi u individualnim i kolektivnim stambenim objektima u privatnom vlasništvu, sa lošim energetske karakteristikama po osnovu energetske audita, bez toplotne vanjske izolacije, sa centralnim ili sobnim grijanjem, sa električnim uređajima loše energetske klase, energetske neefikasne rasvjete.

Tabela energetske ugroženih domaćinstava se nalazi u prilogu (Anex 2).

Koordinacija i odgovornost za energetske siromaštvo

Koordinaciju izrade, provedbu, implementaciju i praćenje realizacije Strateškog plana unutar općinske uprave vršit će Tim za implementaciju strategije koji će imenovati načelnik Općine Kalesija.

Zadaci Općinske uprave u realizaciji Strateškog plana su sljedeći:

- uspješno integritati ciljeve i mjere Strateškog plana u razvojnu strategiju Općine Kalesija i ostale relevantne strateške dokumente;
- osigurati stručni kadar za realizaciju identificiranih mjera suzbijanja energetske siromaštva i energetske efikasnosti;
- osigurati finansijska sredstva za realizaciju mjera za koje je Općina identificirana kao nositelj;
- pravovremeno komunicirati i zajednički usaglasiti provođenje mjera koje nisu u nadležnosti općinske uprave s predviđenim nositeljima i ostalim uključenim akterima;
- podržati kontinuirano provođenje mjera kroz čitavo razdoblje provedbe Strateškog plana do 2028. godine;
- osigurati izradu Akcionog plana za period 2026 – 2028;
- osigurati praćenje i izvještavanje o dinamici realizacije plana do 2028. godine;
- kontinuirano informirati građane o realizaciji Strateškog plana;
- osigurati učestvovanje svih relevantnih aktera i građana u čitavom procesu od izrade do praćenja realizacije Strateškog plana;

Programski ciljevi i mjere

Strateški cilj 1. Ublažiti energetska siromaštvo programima socijalne zaštite ugroženih domaćinstava

Programski cilj 1.1. Uspostaviti sistem mjerenja, identifikacije i efikasnog ciljanja energetska siromašnih domaćinstava

Mjera 1.1.1. Identifikacija i mapiranje energetska siromašnih domaćinstava

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera predviđa izradu sveobuhvatne karte energetska siromašnih domaćinstava u Općini Kalesija na osnovu definiranih kriterija, putem koje će se moći planirati sveobuhvatni programi finansijske i nefinansijske pomoći energetska ugroženim domaćinstvima. Izradom sveobuhvatne karte utvrdit će se nivo finansijske te energetske ugroženosti. Aktivnosti: <ul style="list-style-type: none">- Formiranje Tima za identifikaciju i mapiranje- Izrada instrumenta istraživanja- Izrada baze za unos podataka- Posjeta domaćinstvima- Unos podataka u bazu
Nadležno tijelo/nosilac	<ul style="list-style-type: none">- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti)- Centar za socijalni rad Kalesija
Partneri u realizaciji	Lokalne nevladine organizacije i korisnička udruženja
Vremenski period realizacije	2023 - 2024
Mjerljivi indikatori realizacije	<ul style="list-style-type: none">- Realizirane kućne posjete u oko 1130 energetska ugroženih domaćinstava i identificirana energetska siromašna domaćinstava.- Izrađena baza podataka energetska siromašnih domaćinstava na području općine Kalesija.
Korisnici mjere	Energetska siromašna domaćinstava
Broj korisnika	Oko 1130 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Korisnici javne novčane podrške i to: <ul style="list-style-type: none">- korisnici stalne novčane pomoći- korisnici privremene novčane pomoći- korisnici novčane egzistencijalne naknade
Procjena potrebnih sredstava	2.000,00 KM - Budžet općine Kalesija 15.000 KM - Donatorska sredstva
Izvori finansiranja	Budžet općine Kalesija; Međunarodne organizacije; Fondovi, NVO
Mogući efekti/ishodi	Utvrđeno stanje energetska siromašnih domaćinstava na području općine Kalesija, kao preduslov za kvalitetno planiranje programa finansijske i nefinansijske pomoći.

Mjera 1.1.2. Praćenje i mapiranje žarišnih područja energetska siromaštva

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na utvrđivanje metodologije načina analize, praćenja i izvještavanja o stanju energetska siromaštva i utvrđivanja najvećih žarišnih problema energetska siromašnih domaćinstava korisnika pomoći u općini Kalesija po osnovu energetska siromaštva i predlaganje neophodnih dodatnih mjera za njegovo smanjenje i postizanja njihove energetske efikasnosti. Aktivnosti: <ul style="list-style-type: none">- Formiranje Tima- Izrada dokumenta "Metodologija praćenja energetska siromašnih domaćinstava"
---------------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Posjeta domaćinstvima - Izvještavanje - Davanje preporuka
Nadležno tijelo/nosilac	<ul style="list-style-type: none"> - Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti) - Centar za socijalni rad Kalesija
Partneri u realizaciji	Lokalne nevladine organizacije i korisnička udruženja
Vremenski period realizacije	2024-2028
Mjerljivi indikatori realizacije	<ul style="list-style-type: none"> - Izrađen dokument "Metodologija praćenja energetske siromašnih domaćinstava" - Upoznati CzSR Kalesija i Općina Kalesija o metodologiji rada - Realizirane kućne posjete - Izvještaji o promjenama energetskog statusa za ciljnu grupu domaćinstava
Korisnici mjere	Energetski siromašna domaćinstva
Broj korisnika	oko 1130 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Korisnici javne novčane podrške i to: <ul style="list-style-type: none"> - korisnici stalne novčane pomoći - korisnici privremene novčane pomoći - korisnici novčane egzistencijalne naknade
Procjena potrebnih sredstava	3.000,00 KM
Izvori finansiranja	Budžet općine Kalesija
Mogući efekti/ishodi	Uspostavljen mehanizam praćenja i utvrđivanja stanja energetskog siromaštva s ciljem poduzimanja kvalitetnih i pravovremenih mjera za njegovo smanjenje kroz programe finansijske i nefinansijske pomoći

Programski cilj 1.2. Osigurati socijalne programe finansijske pomoći za smanjivanje energetskog siromaštva

Mjera 1.2.1. Novčana pomoć za podmirenje troškova nabavke ogrjeva i subvencioniranje troškova električne energije tokom zime i perioda hladnog vremena

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na subvenciju troškova ogrjeva (drva, ugalj, ..) ili subvencioniranje troškova električne energije tokom zime i perioda hladnog vremena. Energetski siromašnim domaćinstvima koja se griju na drva ili ugalj će se jednom godišnje odobriti novčani iznos za podmirenje troška 3 m ³ drva ili 2 tone uglja. Energetski siromašnim domaćinstvima koja se griju na električnu energiju će se sufinansirati 150 kWh električne energije mjesečno tokom zime i perioda hladnog vremena. Aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> - Donošenje odluke od strane Općinskog vijeća Kalesija o subvenciji nabavke ogrjeva i subvenciji troškova električne energije u periodu zime i hladnog vremena - Provođenje postupka utvrđivanja prava i izrada liste korisnika subvencije - Odobravanje novčane pomoći - Realizacija subvencija
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti)
Partneri u realizaciji	Centar za socijalni rad Kalesija, NVO, Međunarodne organizacije
Vremenski period realizacije	2024-2025
Mjerljivi indikatori realizacije	<ul style="list-style-type: none"> - Donešena odluka od strane Općinskog vijeća Kalesija o subvenciji nabavke ogrjeva i subvenciji troškova električne energije u periodu zime i hladnog vremena - Lista korisnika subvencije - Izvještaj o realizaciji pomoći sa pokazateljima o dodijeljenim finansijskim sredstvima

Korisnici mjere	Energetski siromašna domaćinstva
Broj korisnika	oko 200 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Korisnici javne novčane podrške i to: - korisnici stalne novčane pomoći - korisnici privremene novčane pomoći
Procjena potrebnih sredstava	90.000,00 KM
Izvori finansiranja	Općina Kalesija, Budžeti viših nivoa vlasti, Donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Obezbijedena dodatna količina toplotne energije tokom zime i perioda hladnog vremena za energetski siromašna domaćinstava

Strateški cilj 2. Podići svijest i znanje građana o energetsom siromaštvu i rješavanju izazova s kojima se susreću domaćinstva u riziku od energetskog siromaštva

Programski cilj 2.1. Osigurati energetske pregled i savjetovanje za domaćinstva pogođena energetsom siromaštvom

Mjera 2.1.1. Provjere i savjetodavne intervencije u domaćinstvima pogođenim energetsom siromaštvom

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na realizaciju jednostavnih energetske pregleda (provjera) domaćinstva kojim će utvrđivati postojeće stanje, te u skladu s tim pružati energetske savjete domaćinstvima za uštedu energije ili davanje preporuka za poduzimanje daljnjih koraka ka boljoj energetskej efikasnosti. Provjere u domaćinstvima koja se suočavaju sa energetsom siromaštvom imaju za cilj: identificirati uzroke gubitka topline u kući; pomoći u identifikaciji i rješavanju problema s vlagom ili plijesni; ponuditi korisne savjete za uštedu energije i vode a pritom osigurati da dom ostane siguran i udoban. Prilikom pregleda odgovorne osobe koje vrše pregled će popunjavati energetske upitnike. <i>Aktivnosti:</i> - Formiranje Tima za obilazak domaćinstava i utvrđivanje stanja - Posjete domaćinstvima i pružanje savjetodavnih usluga - Evidentiranje stanja izvršene provjere, sumiranje podataka i izvještavanje
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti i Služba za komunalne poslove Općine Kalesija)
Partneri u realizaciji	- Centar za socijalni rad Kalesija - Nevladine organizacije
Vremenski period realizacije	2025-2026
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj provedenih terenskih posjeta (domaćinstava) i ispunjenih upitnika o energetsom siromaštvu - Broj udijeljenih praktičnih savjeta i preporuka za realizaciju jednostavnih mjera
Korisnici mjere	Domaćinstava pogođena energetsom siromaštvom (<i>energetski siromašna, ugrožena i ranjiva domaćinstva</i>)
Broj korisnika	oko 3130 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetske status naveden u indikatorima domaćinstava pogođenim energetsom siromaštvom (Anex 2.)
Procjena potrebnih sredstava	20.000,00 KM
Izvori finansiranja	Budžet općine Kalesija i budžeti viših nivoa vlasti i fondova
Mogući efekti/ishodi	Identificirani uzroci gubitka energije u korisničkim domaćinstvima i pružene savjetodavne usluge za uštedu energije i energetske efikasnost domaćinstava pogođena energetsom siromaštvom za dugoročnije rješavanje problema energetskog siromaštva

Programski cilj 2.2. Edukacija građana i organiziranje edukativno-informativnih događanja na temu energetske siromaštva i energetske efikasnosti

Mjera 2.2.1. Organizacija edukacija u oblasti energetske efikasnosti

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na organizaciju raznih vrsta edukativnih događanja kako bi se što veći broj građana upoznao s tematikom energetske siromaštva, prilikama i načinima njegovog prevazilaženja. Cilj je upoznavanje domaćinstava pogođenih energetske siromaštvom i građana s pojmom i idejom demokratizacije korištenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti, te postupnog prelaza od građana koji su samo korisnici i potrošači energenata prema građanima koji su informirani potrošači i kasnije potrošači s vlastitom proizvodnjom energije. Aktivnosti: - Angažman NVO iz oblasti zaštite okoliša ili drugih stručnih lica iz oblasti energetske efikasnosti - Izrada Plana edukativnih aktivnosti sa utvrđenim temama i ciljnim grupama - Realizacija Plana edukativnih aktivnosti
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija - Nevladine organizacije
Partneri u realizaciji	Centar za socijalni rad Kalesija, NVO
Vremenski period realizacije	2024-2028
Mjerljivi indikatori realizacije	- Izrađen plan edukacija - Broj provedenih edukacija o energetske siromaštva i energetske efikasnosti - Broj osoba obuhvaćen edukacijom
Korisnici mjere	Domaćinstava pogođena energetske siromaštvom (<i>energetski siromašna, ugrožena i ranjiva domaćinstva</i>) i građani Kalesije
Broj korisnika	
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetske status naveden u indikatorima domaćinstava pogođenim energetske siromaštvom (Anex 2.) i građanski status.
Procjena potrebnih sredstava	Budžet Općine Kalesija 15.000,00 KM Donatorska sredstva 38.000,00 KM
Izvori finansiranja	Budžet općine Kalesija i Donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Informisani i educirani članovi domaćinstava o mogućnostima uštede energije, smanjenja finansijskih izdataka i unapređenja energetske efikasnosti domaćinstva

Mjera 2.2.2. Informisanje i savjetovanje u pripremi dokumentacije za prijavu na javne pozive za sufinansiranje energetske efikasnosti

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na informisanje, savjetovanje i pružanja podrške kod pripreme dokumentacije za prijavu na javne pozive za sufinansiranje energetske obnove porodičnih kuća i višestambenih zgrada s posebnim naglaskom na domaćinstva pogođena energetske siromaštvom. Aktivnosti: - Aktivnosti će se realizovati u okviru postojeće sistematizacije poslova u Općini Kalesija, u okviru postojećih referata utvrditi obavljanje poslova savjetovanja i pružanja podrške ugroženim domaćinstvima
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti)
Partneri u realizaciji	Sredstva informisanja/medij, NVO
Vremenski period realizacije	2023-2028 Kontinuirano
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj pripremljenih prijavi na otvorene pozive za ugrožene grupe građana - Broj provedenih savjetovanja građana za prijave na pozive usmjerene na domaćinstva pogođena energetske siromaštvom

Korisnici mjere	Domaćinstava pogođena energetske siromaštvom (<i>energetski siromašna, ugrožena i ranjiva domaćinstva</i>) i potencijalni podnosioci prijave na Javni poziv
Broj korisnika	
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetske status naveden u indikatorima domaćinstava pogođenim energetske siromaštvom (<i>Anex 2.</i>) i građanski status.
Procjena potrebnih sredstava	1.500,00 KM
Izvori finansiranja	Budžet općine Kalesija
Mogući efekti/ishodi	Povećan broj građana koji su podnijeli kompletne aplikacije na javne pozive za korištenje raspoloživih finansijskih sredstava za energetske efikasnost domaćinstava

Mjera 2.2.3. Organizacija edukacije u oblasti energetske efikasnosti u javnim ustanovama

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na organizaciju raznih vrsta edukativnih događanja za osoblje javnih institucija (škola, obdaništa, ...) i upoznavanje s tematikom energetske siromaštva, prilikama i načinima njegovog prevazilaženja, te upoznavanje sa mjerama i metodama korištenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti. Aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> - Izbor stručne organizacije ili stručnog lica iz oblasti energetske efikasnosti u zgradarstvu - Izrada edukativno-informativnog materijala i širenje znanja o načinima smanjenja potrošnje energije i energetske efikasnosti - Promocija i distribucija edukativnog materijala
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija - Nevladine organizacije
Partneri u realizaciji	Javne ustanove, škole, elektronski mediji
Vremenski period realizacije	2024 -2028
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj edukacija - Broj štampanog edukativnog materijala - Broj objava i promocija u elektronskim medijima - Broj ustanova obuhvaćenih edukacijom
Korisnici mjere	Javne ustanove na području općine Kalesija
Broj korisnika	Oko 2.500 uposlenika i učenika u javnim ustanovama
Kriterij za ostvarenje mjere	Status javne institucije na području općine Kalesija
Procjena potrebnih sredstava	20.000,00 KM
Izvori finansiranja	Donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Informisani i educirani predstavnici javnih ustanova i učenici škola o mjerama i metodama korištenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti

Programski cilj 2.3. Javne kampanje na temu energetske siromaštva i energetske efikasnosti

Mjera 2.3.1. Kampanje „energetske pismenosti“ i „energetske efikasnosti“

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na organizaciju i realizaciju javnih kampanja u oblasti energetske pismenosti i energetske efikasnosti kako bi se što veći broj građana informisao o načinima uštede energije. Predviđene javne kapanje će se provesti putem elektronskih medija, kroz organizaciju emisija na temu energijske efikasnosti učešćem stručnih lica iz ove oblasti, putem saopštenja, emitovanjem video i audio poruka i sl.
---------------------------------------	---

	Aktivnosti: - Izrada Plana javne medijske kampanje o vrsti i načinu provođenja mjera smanjenja potrošnje energije - Realizacija Plana i evaluacija projekta
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija - Nevladine organizacije
Partneri u realizaciji	- Elektronski mediji, NVO
Vremenski period realizacije	2024 -2028 godina
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj javnih kampanja - Broj medijskih nastupa - Broj službenih naloga na društvenim mrežama - Izvještaj o provedenoj evaluaciji
Korisnici mjere	Domaćinstava pogođena energetske siromaštvom (<i>energetski siromašna, ugrožena i ranjiva domaćinstva</i>) i građani općine Kalesija
Broj korisnika	
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetske status naveden u indikatorima domaćinstava pogođenim energetske siromaštvom (Anex 2.) i građanski status.
Procjena potrebnih sredstava	22.000,00 KM
Izvori finansiranja	Budžeti viših nivoa vlasti i fondova, donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Povećana informisanost građana i podignuta svijest o potrebi primjene mjera energetske efikasnosti za uštedu energije i zaštite okoliša.

Mjera 2.3.2. *Finansiranje i sufinansiranje organizacijama civilnog društva za projekte iz oblasti energetskog siromaštva*

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na finansiranje lokalnih organizacija civilnog društva koje će putem realizacije projekata raditi na smanjenju energetskog siromaštva realizacijom edukativno-informativnih i savjetodavnih aktivnosti i podizanju svijesti građana o načinim uštede energije i mjerama energetske efikasnosti i održivosti. Ovom mjerom će se finansirati projekti koji imaju za cilj smanjenje energetskog siromaštva, a čije aktivnosti obuhvataju edukativno-informativno-savjetodavni rad sa domaćinstvima koja su pogođena energetske siromaštvom i realizacija javnih kampanja. Aktivnosti: - Ova mjera se provodi u okviru javnog poziva koji općina raspisuje kao podršku radu NVO
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija
Partneri u realizaciji	Nevladine organizacije kao i ostale relevantne ustanove
Vremenski period realizacije	2024-2028
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj raspisanih javnih poziva - Broj organizacija podržanih za realizaciju projekata - Broj korisnika projekata
Korisnici mjere	Direktni - Lokalne organizacije civilnog društva Indirektni - Domaćinstava pogođena energetske siromaštvom i građani Kalesije
Broj korisnika	
Kriterij za ostvarenje mjere	Projekti čiji se ciljevi i aktivnosti odnose na smanjenje energetskog siromaštva
Procjena potrebnih sredstava	15.000 KM
Izvori finansiranja	Budžet općine Kalesija

Mogući efekti/ishodi	Informisani i educirana članovi domaćinstava pogođenih energetske siromaštvom i građani sa problematikom energetske siromaštva, mogućnostima i načinima njegovog prevazilaženja, te podignuta svijest o potrebi primjene mjera energetske efikasnosti za smanjenje energetske siromaštva i zaštite okoliša.
-----------------------------	---

Programski cilj 2.4. Uspostavljanje institucionalne savjetodavne i edukativne podrške domaćinstvima u riziku od energetske siromaštva

Mjera 2.4.1. Info-centar za pomoć energetske siromašnima

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na osiguravanje „one-stop-shop“ pristupa za savjetovanje domaćinstava u riziku od energetske siromaštva. Ova mjera predviđa uspostavu trajnog ili privremenog sistema savjetovanja i informisanja domaćinstava u riziku od energetske siromaštva o mogućnostima poboljšanja energetske efikasnosti, primjene obnovljivih izvora energije te dostupnim mehanizmima finansiranja. Mjera također predviđa osnaživanje energetske siromašnih jačanjem energetske pismenosti te poticanjem na učestvovanje u različitim oblicima energetske zajednice.
Nadležno tijelo/nosilac	Nevladine organizacije u saradnji sa Općinom Kalesija
Partneri u realizaciji	NVO
Vremenski period realizacije	2025-2028
Mjerljivi indikatori realizacije	- Oformljen lokalni info-centar - Informisano stanovništvo - Pružena podrška korisnicima
Korisnici mjere	Domaćinstva pogođena energetske siromaštvom i građani Kalesije
Broj korisnika	
Kriterij za ostvarenje mjere	Dostupnost resursa koja se ogleda u: - Obezbijedena donatorska sredstva putem nevladine organizacije - Obezbijeden prostor - Izvršena nabavka opreme i materijala - Angažman ljudskih resursa
Procjena potrebnih sredstava	30.000,00 KM
Izvori finansiranja	Donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Pružene informativno-savjetodavno-edukativne usluge osobama i domaćinstvima pogođenim energetske siromaštvom općine Kalesije kroz rad Info-centra

Strateški cilj 3. Smanjiti rizik od energetske siromaštva podsticanjem mjera energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije

Programski cilj 3.1. Integrisati mjere energetske efikasnosti i mjere socijalne politike

Mjera 3.1.1. Unapređenje standarda energetske efikasnosti (grijanje, topla voda, el. energija) uz visoke stope sufinansiranja za energetske siromašne i ugrožena domaćinstva

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na unapređenje energetske efikasnosti uz visoko sufinansiranje unapređenja grijanja, tople vode i električne energije s ciljem osiguravanja realizacije nužnih mjera energetske efikasnosti kod energetske siromašnih i ugroženih domaćinstava, koji nisu u mogućnosti zatvoriti finansijsku konstrukciju. Aktivnosti:
---------------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Izrada Programa sa kriterijima sufinansiranja unapređenja energijske efikasnosti objekta energetske siromašnih i ugroženih domaćinstava - Javni poziv za prikupljanje zahtjeva - Formiranje Tima za provođenje konkursne procedure - Donošenje odluke o broju korisnika i vrstama mjera EE - Realizacija odluke i plasman finansijskih sredstava
Nadležno tijelo/nosilac	<ul style="list-style-type: none"> - Služba za opću upravu i društvene djelatnosti Općine Kalesija; - Služba za komunalne poslove Općine Kalesija.
Partneri u realizaciji	- Centar za socijalni rad Kalesija, NVO
Vremenski period realizacije	2025-2027
Mjerljivi indikatori realizacije	<ul style="list-style-type: none"> - Program sufinansiranja usvojen od strane Općinskog vijeća - Izvještaj o realizaciji Programa sa listom korisnika i finansijskim pokazateljima - Broj domaćinstava obuhvaćen mjerom energetske efikasnosti
Korisnici mjere	Energetski siromašna i ugrožena domaćinstva
Broj korisnika	Oko 100 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetske status naveden u indikatorima domaćinstava pogodnim energetske siromaštvom (Anex 2.)
Procjena potrebnih sredstava	50.000,00 KM
Izvori finansiranja	Budžet općine Kalesija, budžeti viših nivoa vlasti i fondova, NVO i međunarodnih organizacija, donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Unaprijeđena energetska efikasnost domaćinstava i smanjeni finansijski troškovi za obezbjeđenje potrebne količine toplotne energije kod energetske siromašnih i ugroženih domaćinstava

Mjera 3.1.2. Unapređenje standarda ovojnice postojećih individualnih i kolektivnih stambenih objekata uz visoke stope sufinansiranja za energetske siromašna i ugrožena domaćinstva

Kratak opis mjere i aktivnosti	<p>Mjera se odnosi na visoki procent sufinansiranja unapređenja ovojnice postojećih objekata (toplifikacija objekata postavljanjem stiropora, obnovom krova, ...) s ciljem osiguravanja realizacije nužnih mjera energetske obnove kod energetske siromašnih i ugroženih domaćinstava, koja nisu u mogućnosti zatvoriti finansijsku konstrukciju.</p> <p>Aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrada Programa sa kriterijima sufinansiranja unapređenja energijske efikasnosti objekata kod energetske siromašnih i ugroženih domaćinstava - Javni poziv za prikupljanje zahtjeva - Formiranje Tima za provođenje konkursne procedure - Donošenje odluke o broju korisnika i vrstama mjera EE - Realizacija odluke i plasman finansijskih sredstava
Nadležno tijelo/nosilac	<ul style="list-style-type: none"> - Služba za opću upravu i društvene djelatnosti Općine Kalesija; - Služba za komunalne poslove Općine Kalesija.
Partneri u realizaciji	Centar za socijalni rad Kalesija, Nevladine organizacije
Vremenski period realizacije	2026-2028
Mjerljivi indikatori realizacije	<ul style="list-style-type: none"> - Program sufinansiranja usvojen od strane Općinskog vijeća - Izvještaj o realizaciji Programa sa listom korisnika i finansijskim pokazateljima - Broj domaćinstava obuhvaćen mjerom energetske efikasnosti
Korisnici mjere	Energetski siromašna i ugrožena domaćinstva
Broj korisnika	Oko 100 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetske status naveden u indikatorima domaćinstava pogodnim energetske siromaštvom (Anex 2.)
Procjena potrebnih sredstava	1.500,00 KM Budžet općine za finansiranje izrade Programa sufinansiranja mjera EE 300.000,00 KM Donatorska sredstva

Izvori finansiranja	Budžet općine; Donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Unaprijeđena energetska efikasnost ovojnice u domaćinstvima i smanjeni finansijski troškovi za obezbjeđenje potrebne količine energije kod energetski siromašnih i ugroženih domaćinstva

Mjera 3.1.3. Mali energetske paketi efikasne tehnologije za energetski siromašna i ugrožena domaćinstva

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na dodjelu malih paketa energetske efikasnosti donacijom energetski efikasne rasvjetne tijela (led sijalice) za energetski siromašna i ugrožena domaćinstva. Aktivnosti: - Izraditi Program raspodjele finansijskih sredstava - Raspisati Javni poziv za dodjelu finansijskih sredstava - Formiranje Tima za provođenje konkursne procedure - Donošenje odluke o broju korisnika i vrstama mjera EE - Realizacija odluke i plasman finansijskih sredstava
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija - Nevladine organizacije
Partneri u realizaciji	Centar za socijalni rad Kalesija
Vremenski period realizacije	2025-2026
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj domaćinstava obuhvaćen mjerom - Broj i vrsta dodijeljenih paketa energetske efikasne opreme
Korisnici mjere	Energetski siromašna i ugrožena domaćinstva
Broj korisnika	500 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetske status naveden u indikatorima domaćinstava pogođenim energetskim siromaštvom (Anex 2.)
Procjena potrebnih sredstava	25.000,00 KM
Izvori finansiranja	Donatorska sredstva NVO, međunarodne organizacije, budžeti viših nivoa vlasti, fondovi
Mogući efekti/ishodi	Unaprijeđena energetska efikasnost domaćinstava i smanjena potrošnja električne energije kod energetski siromašnih i ugroženih domaćinstava

Programski cilj 3.2. Energetska obnova stambenih jedinica i sprovođenje mjera za uštedu energije

Mjera 3.2.1. Unapređenje standarda ovojnice postojećih individualnih stambenih objekata za domaćinstva u riziku od energetskog siromaštva

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na sufinansiranje unapređenja ovojnice postojećih objekata (toplifikacija objekata, zamjena prozora i vrata; izolacija krovova; izolacija zidova; izolacija podova;) s ciljem osiguravanja realizacije nužnih mjera energetske obnove kod domaćinstva koja se nalaze u riziku od energetskog siromaštva, a koji nisu u mogućnosti samostalno zatvoriti finansijsku konstrukciju. Aktivnosti: - Izrada Programa sa kriterijima sufinansiranja unapređenja energetske efikasnosti objekata kod energetski ranjivih domaćinstava - Raspisan Javni poziv za prikupljanje zahtjeva - Formiranje Tima za provođenje konkursne procedure - Donošenje odluke o broju korisnika i vrstama mjera EE - Realizacija odluke i plasman finansijskih sredstava
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija

Partneri u realizaciji	Centar za socijalni rad Kalesija, Nevladine organizacije
Vremenski period realizacije	2026-2028
Mjerljivi indikatori realizacije	- Program sufinansiranja usvojen od strane Općinskog vijeća - Izvještaj o realizaciji Programa sa listom korisnika i finansijskim pokazateljima - Broj domaćinstava obuhvaćen mjerom energetske efikasnosti
Korisnici mjere	Energetski ranjiva domaćinstva (<i>domaćinstva u riziku od energetske siromaštva</i>)
Broj korisnika	80 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetski status naveden u indikatorima domaćinstava pogođenim energetske siromaštvom (Anex 2.)
Procjena potrebnih sredstava	1.500,00 KM -Budžet općine za finansiranje izrade Programa sufinansiranja mjera EE 300.000,00 KM Donatorska sredstva
Izvori finansiranja	Budžet općine; Donatorska sredstva, međunarodne organizacije, budžeti viših nivo vlasti, fondovi
Mogući efekti/ishodi	Energetski unaprijeđene ovojnice postojećih objekata domaćinstava u riziku od energetske siromaštva i poboljšana njihova energetska efikasnost

Programski cilj 3.3. Unapređenje sistema zagrijavanja stambenih objekata

Mjera 3.3.1. Pomoć u zamjeni neefikasnih grejnih tijela za domaćinstva u riziku od energetske siromaštva

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na sufinansiranje unapređenja ili zamjene sistema grijanja (neefikasnih grijnih tijela - peći) uz korištenje obnovljivih izvora energije kada je to moguće u već postojećim stambenim objektima. Prihvatljiva su poboljšanja energetske efikasnosti sistema grijanja i zamjene energenata ekološki i finansijski povoljnijima, a posebno sistema koji koriste obnovljive izvore energije. Mjera predviđa također i sufinansiranje, odnosno poticanje primjene obnovljivih izvora energije u energetski ranjivim domaćinstvima. Od izuzetne važnosti je da mehanizmi i operativni modeli zamjene grijnih tijela budu zasnovani na objektivnim, provjerenim, pouzdanim i odgovornim prijedlozima i znanjima.
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija - Viši nivoi vlasti, entitetski fondovi
Partneri u realizaciji	Centar za socijalni rad Kalesija, Nevladine organizacije
Vremenski period realizacije	2026-2028
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj domaćinstava u kojima je unaprijeđen sistem grijanja - Broj i vrsta grijnih tijela
Korisnici mjere	Energetski ranjiva domaćinstva (<i>domaćinstva u riziku od energetske siromaštva</i>)
Broj korisnika	200 domaćinstava u riziku od energetske siromaštva
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetski status naveden u indikatorima domaćinstava pogođenim energetske siromaštvom (Anex 2.)
Procjena potrebnih sredstava	400.000,00 KM
Izvori finansiranja	Budžeti viših nivoa vlasti, donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Unaprijeđena energetska efikasnost domaćinstava i smanjeni finansijski troškovi za obezbjeđenje potrebne količine toplotne energije kod domaćinstva u riziku od energetske siromaštva

Programski cilj 3.4. Podsticanje primjene obnovljivih izvora električne energije

Mjera 3.4.1. Sufinansiranje nabavke električnih uređaja za uštedu energije za domaćinstva u riziku od energetske siromaštva

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na sufinansiranje kupovine i nabavke električnih uređaja i energetske efikasne rasvjete za uštedu energije (energetskih efikasnih uređaja) za energetske ranjiva domaćinstva (el.uređaja: bojler, el.štednjak, frižider, veš mašina, i dr. tehnologija.). Korisnici imaju pravo na sufinansiranje samo jedne mjere, zavisno od utvrđenog stanja i potrebe u domaćinstvu. Aktivnosti: - Izraditi Program raspodjele finansijskih sredstava - Raspisati Javni poziv za dodjelu finansijskih sredstava - Formirati Tima za provođenje konkursne procedure - Donošenje odluke o broju korisnika i vrstama mjera EE - Realizacija odluke i plasman finansijskih sredstava
Nadležno tijelo/nosilac	- Služba za opću upravu i društvene djelatnosti Općine Kalesija - Služba za komunalne poslove Općine Kalesija
Partneri u realizaciji	- Centar za socijalni rad Kalesija
Vremenski period realizacije	2025-2027
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj domaćinstava obuhvaćen mjerom - Broj i vrsta sufinansiranih uređaja
Korisnici mjere	Energetski ranjiva domaćinstva (<i>domaćinstva u riziku od energetske siromaštva</i>)
Broj korisnika	100 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetske status naveden u indikatorima domaćinstava pogodnim energetske siromaštva (<i>Anex 2.</i>)
Procjena potrebnih sredstava	1.500,00 KM - Budžet općine za finasiranje izrade Programa sufinansiranja mjera EE 45.000,00 KM Donatorska sredstva
Izvori finansiranja	Budžet općine; Donatorska sredstva, sredstva međunarodnih organizacija, budžeti viših nivoa vlasti, fondovi
Mogući efekti/ishodi	Unaprijeđena energetske efikasnost domaćinstva, smanjena potrošnja električne energije i umanjene finansijske izdaci za energetske ranjiva domaćinstva koja se nalaze u riziku energetske siromaštva

Mjera 3.4.2. Sufinansiranje nabavke i ugradnje solarnih panela za domaćinstva u riziku od energetske siromaštva

Kratak opis mjere i aktivnosti	Mjera se odnosi na poboljšanje energetske efikasnosti individualnih stambenih objekata sufinansiranjem kupovine i ugradnje solarnih panela za energetske ranjiva domaćinstva u cilju unapređenja energetske efikasnosti individualnih stambenih objekata. Aktivnosti: - Izraditi Programa sa kriterijima sufinansiranja unapređenja energijske efikasnosti objekta domaćinstva u riziku od energetske siromaštva - Raspisati Javni poziv za dodjelu finansijskih sredstava - Formirati Tima za provođenje konkursne procedure - Donošenje odluke o broju korisnika i vrstama mjera EE - Realizacija odluke i plasman finansijskih sredstava
Nadležno tijelo/nosilac	- Općina Kalesija - Međunarodne organizacije
Partneri u realizaciji	- Nevladine organizacije
Vremenski period realizacije	2026-2028
Mjerljivi indikatori realizacije	- Broj domaćinstava obuhvaćenih mjerom - Broj ugrađenih solarnih uređaja

Korisnici mjere	Energetski ranjiva domaćinstva (<i>domaćinstva u riziku od energetske siromaštva</i>)
Broj korisnika	50 domaćinstava
Kriterij za ostvarenje mjere	Socio-ekonomski i energetski status naveden u indikatorima domaćinstava pogođenim energetske siromaštvo (Anex 2.)
Procjena potrebnih sredstava	2.000,00 KM Budžet općine za izradu Programa sufinansiranja mjere EE 110.000,00 KM Donatorska sredstva
Izvori finansiranja	Budžet općine; Donatorska sredstva
Mogući efekti/ishodi	Unaprijeđena energetska efikasnost domaćinstava ugradnjom solarnih panela i smanjeni troškovi električne energije za energetski ranjiva domaćinstva domaćinstva

Plan realizacije i praćenje

Akcioni plan

Akcioni plan se odnosi na vremenski period 2023 – 2025 godine.

Strateški cilj 1. Ublažiti energetska siromaštvo ugroženih domaćinstava programima socijalne zaštite									
Programski cilj	Mjera	Vremenski period realizacije	Procjena potrebnih sredstava	Izvori finansiranja		Nadležno tijelo/nosilac	Mogući efekti/ ishodi	Korisnici / Broj korisnika	Mjerljivi indikatori realizacije
				Općinski budžet	Ostali izvori				
1.1. Uspostaviti sistem mjerenja, identifikacije i efikasnog ciljanja energetske siromašnih domaćinstava	1.1.1. Identifikacija i mapiranje energetske siromašnih domaćinstava	2023 - 2024	17.000,00	2.000,00	15.000,00	- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti) - Centar za socijalni rad Kalesija	Utvrđeno stanje energetske siromašnih domaćinstava na području općine Kalesija, kao preduslov za kvalitetno planiranje programa finansijske i nefinansijske pomoći	- Energetske siromašne domaćinstva - Oko 1130 domaćinstava	- Realizirane kućne posjete u oko 1130 energetske ugroženih domaćinstva i identificirana energetske siromašne domaćinstva. - Izrađena baza podataka energetske siromašnih domaćinstava na području općine Kalesija .
	1.1.2. Praćenje i mapiranje žarišnih područja energetske siromaštva	2024-2025	1.500,00	1.500,00	0,00	- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti) - Centar za socijalni rad Kalesija	Uspostavljen mehanizam praćenja i utvrđivanja stanja energetske siromaštva s ciljem poduzimanja kvalitetnih i pravovremenih mjera za njegovo smanjenje kroz programe finansijske i nefinansijske pomoći	- Energetske siromašne i domaćinstva - Oko 1130 domaćinstava	- Izrađen dokument "Metodologija praćenja energetske siromašnih domaćinstava" - Upoznati CzSR Kalesija, Općina Kalesija o metodologiji rada - Realizirane kućne posjete - Izrađeni izvještaji o promjenama energetske statusa ciljne grupe domaćinstava

1.2. Osigurati socijalne programe finansijske pomoći za smanjivanje energetske siromaštva	1.2.1. Novčana pomoć za podmirenje troškova nabavke ogrjeva i subvencioniranje troškova električne energije tokom zime i perioda hladnog vremena	2024-2025	90.000,00	20.000,00	70.000,00	- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti)	Obezbijedena dodatna količina toplotne energije tokom zime i perioda hladnog vremena za energetske siromašne domaćinstava	- Energetski siromašna domaćinstava - Oko 200 domaćinstava	- Donešena odluka od strane Općinskog vijeća Kalesija o subvenciji nabavke ogrjeva i subvenciji troškova električne energije u periodu zime i hladnog vremena - Lista korisnika subvencije - Izvještaj o realizaciji pomoći sa pokazateljima o dodijeljenim finansijskim sredstvima
Strateški cilj 2. Podići svijest i znanje građana o energetske siromaštva i rješavanju izazova s kojima se susreću domaćinstava u riziku od energetske siromaštva									
2.1. Osigurati energetske pregled i savjetovanje za domaćinstava pogođena energetske siromaštva	2.1.1. Provjere i savjetodavne intervencije u domaćinstvima pogođenim energetske siromaštva	2025	10.000,00	3.000,00	7.000,00	- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti)	Identificirani uzroci gubitka energije u korisničkim domaćinstvima i pružene savjetodavne usluge za uštedu energije i energetske efikasnost domaćinstava pogođena energetske siromaštva za dugoročnije rješavanje problema energetske siromaštva	Domaćinstava pogođena energetske siromaštva - Oko 1.600 domaćinstava	- Broj provedenih terenskih posjeta i ispunjenih upitnika o energetske siromaštva - Broj udijeljenih praktičnih savjeta i preporuka za realizaciju jednostavnih mjera
2.2. Edukacija građana i	2.2.1. Organizacija edukacija u oblasti energetske	2024-2025	21.000,00	6.000,00	15.000,00	- Općina Kalesija	Informisani i educirani članovi domaćinstava o	Domaćinstava pogođena energetske	- Izrađen plan edukacija - Broj provedenih

organiziranje edukativno-informativnih događanja na temu energetskog siromaštva i energetske efikasnosti	efikasnosti						mogućnostima uštede energije, smanjenja finansijskih izdataka i unapređenja energetske efikasnosti domaćinstva	siromaštvom i građani Kalesije	edukacija o energetskom siromaštvu i energetske efikasnosti - Broj osoba obuhvaćen edukacijom
	2.2.2. Informisanje i savjetovanje u pripremi dokumentacije za prijavu na javne pozive za sufinansiranje energetske efikasnosti	2023-2025	750,00	750,00	0,00	- Općina Kalesija (Služba za opću upravu i društvene djelatnosti)	Povećan broj građana koji su podnijeli kompletne aplikacije na javne pozive za korištenje raspoloživih finansijskih sredstava za energetske efikasnost domaćinstava	Domaćinstava pogodena energetskim siromaštvom i potencijalni podnosioci prijave na Javni poziv	- Broj pripremljenih prijava na otvorene pozive za ugrožene grupe građana. - Broj provedenih savjetovanja građana za prijave na pozive usmjerene na energetske siromašne građane
	2.2.3. Organizacija edukacije u oblasti energetske efikasnosti u javnim ustanovama	2024 -2025	12.000,00	0,00	12.000,00	- Općina Kalesija - Nevladine organizacije	Informisani i educirani predstavnici javnih ustanova i učenici škola o mjerama i metodama korištenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti	- Javne ustanove na području općine Kalesija - Oko 1.300 korisnika	- Broj edukacija - Broj štampanog edukativnog materijala - Broj objava, promocija u elektronskim medijima -Broj ustanova obuhvaćenih edukacijom
2.3. Javne kampanje na temu energetskog siromaštva i energetske efikasnosti	2.3.1. Kampanje „energetske pismenosti“ i „energetske efikasnosti“	2024 -2025	9.000,00	0,00	9.000,00	- Općina Kalesija - Nevladine organizacije	Povećana informisanost građana i podignuta svijest o potrebi primjene mjera energetske efikasnosti za uštedu energije i	Domaćinstava pogodena energetskim siromaštvom i građani Kalesije	- Broj javnih kampanja - Broj medijskih nastupa - Broj službenih naloga na društvenim mrežama - Izvještaj o

							zaštite okoliša.		provedenoj evaluaciji
	2.3.2. Finasiranje i sufinasiranje organizacija civilnog društva za projekte iz oblasti energetskog siromaštva	2024-2025	9.000,00	9.000,00	0,00	- Općina Kalesija	Informisani i educirana članovi domaćinstava pogođenih energetskim siromaštvom i građani sa problematikom energetskog siromaštva, mogućnostima i načinima njegovog prevazilaženja, te podignuta svijest o potrebi primjene mjera energetske efikasnosti za smanjenje energetskog siromaštva i zaštite okoliša	Lokalne organizacije civilnog društva	- Broj raspisanih javnih poziva - Broj organizacija podržan za realizaciju projekata - Broj korisnika projekata
2.4. Uspostavljanje institucionalne savjetodavne i edukativne podrške domaćinstvima u riziku od energetskog siromaštva	2.4.1. Info-centar za pomoć energetski siromašnima	2025	8.000,00	0,00	8.000,00	- Nevladine organizacije	Pružene informativno-savjetodavno-edukativne usluge osobama i domaćinstvima pogođenim energetskim siromaštvom općine Kalesije kroz rad Info-centra	Domaćinstava pogođena energetskim siromaštvom i građani Kalesije	- Oformljen lokalni info-centar - Informisano stanovništvo - Pružena podrška korisnicima
Strateški cilj 3. Smanjiti rizik od energetskog siromaštva podsticanjem mjera energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije									
3.1. Integrisati mjere energetske efikasnosti i mjere socijalne	3.1.1. Unapređenje standarda energetske efikasnosti (grijanje, topla voda, el. energija) uz visoke	2025	16.000,00	3.000,00	13.000,00	- Služba za opću upravu i društvene djelatnosti - Služba za	Unaprijeđena energetska efikasnost domaćinstava i smanjeni finansijski	- Energetski siromašna i ugrožena domaćinstva - Oko 35	- Program susfinasiranja usvojen od strane Općinskog vijeća - Izvještaj o realizaciji

politike	stope sufinansiranja za energetske siromašna i ugrožena domaćinstva					komunalne poslove Općine Kalesija	troškovi za obezbjeđenje potrebne količine toplotne energije kod energetski siromašnih i ugroženih domaćinstava	domaćinstva	Programa sa listom korisnika i finansijskim pokazateljima - Broj domaćinstava obuhvaćen mjerom energetske efikasnosti
	3.1.3. Mali energetske pakete efikasne tehnologije za energetske siromašna i ugrožena domaćinstva	2025	12.500,00	0,00	12.500,00	-Općina Kalesija -Nevladine organizacije	Unaprijeđena energetska efikasnost domaćinstava i smanjena potrošnja električne energije kod energetski siromašnih i ugroženih domaćinstava	- Energetske siromašna i ugrožena domaćinstva - Oko-250 domaćinstava	- Broj domaćinstava obuhvaćen mjerom - Broj i vrsta dodijeljenih paketa energetske opreme
3.4. Podsticanje primjene obnovljivih izvora električne energije	3.4.1. Sufinansiranje nabavke električnih uređaja za uštedu energije za domaćinstva u riziku od energetske siromaštva	2025	16.500,00	1.500,00	15.000,00	- Služba za opću upravu i društvene djelatnosti - Služba za komunalne poslove	Unaprijeđena energetska efikasnost domaćinstava, smanjena potrošnja električne energije i umanjeni finansijski izdaci za energetske ranjiva domaćinstva koja se nalaze u riziku energetske siromaštva	- Energetske ranjiva domaćinstva - Oko 35 domaćinstava	- Broj domaćinstava obuhvaćen mjerom - Broj i vrsta sufinansiranih uređaja

Monitoring, evaluacija i izvještavanje

Monitoring predstavlja sistematično i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi mjerenja napretka realizacije Strategije. Svrha praćenja je strateško upravljanje, odnosno pravovremena reakcija na eventualne zastoje u provedbi, novonastale probleme ili nepredviđene situacije. Praćenje treba biti kombinirano sa redovnim godišnjim izvještavanjem organa vlasti jedinice lokalne samouprave o provedbi Strategije te ukazivanjem na napredak ili eventualne zastoje uz davanje prijedloga za rješenja.

Osnova monitoring plana je formiranje grupe za praćenje, koja će na bazi postavljenih ciljeva u Strateškom planu pratiti proces i na godišnjoj osnovi izvještavati Općinsko vijeće Kalesija i javnost o stepenu njegove realizacije. Odgovornost za praćenje realizacije Strateškog plana imaju:

- Općinska uprava na čelu sa Načelnikom koji imenuje Tim za implementaciju Strategije za smanjenje energetske siromaštva;
- Nadležne općinske službe i javne ustanove koje se bave pitanje energetske siromaštva (kroz godišnji izvještaj o radu);
- Komisije, odbori, radne grupe koje osniva Općinsko vijeće, a koje u okviru svog djelokruga rada imaju i pitanje zaštite siromašnih;
- Međunarodne i domaće organizacije koje imaju interes za kvalitetnu realizaciju ovog dokumenta.

Godišnji izvještaj o realizaciji Strategije priprema se s ciljem praćenja provođenja planiranih aktivnosti i ocjene doprinosa u ostvarivanju programa i mjera. U godišnjem izvještaju o realizaciji precizno se navodi da li su i u kojoj mjeri izvršene planirane aktivnosti iz akcionog plana rada, zatim očekivani i ostvareni rezultati, planirana i utrošena sredstva za izvršenje aktivnosti, i za eventualno neizvršenje, razlog za neizvršenje ili djelomično izvršenje.

Evaluaciju Strategije je moguće raditi tokom realizacije, a obavezno na kraju realizacije Akcionog plana (2025 godine) ili nakon realizacije Strategije, sa ciljem identificiranja nivoa postizanja strateških ciljeva i korištenja ovih i informacija o eventualnim novim strateškim pitanjima za novi ciklus planiranja.

Anexi strategije

Anex 1. SWOT analiza

Za identifikaciju najvažnijih unutrašnjih faktora i vanjskih okolnosti od značaja za razvoj općine je korištena SWOT analiza. Utvrđivane su prilike i prijetnje, te snage i slabosti.

Identifikacija unutrašnjih i vanjskih faktora i okolnosti za Općinu Kalesija

Prilike: Pristupni pregovori EU - pristup trendovima energetske efikasnosti u EU; Postojanje strategija vezanih za energetske efikasnost lokalnih i viših nivoa vlasti; Uvođenje novih tehnologija korištenja energije iz obnovljivih izvora; Postojanje predušlova za korištenje obnovljivih izvora energije u smislu obezbjeđenja toplinske energije (biomasa, solarna energija....)

Prijetnje: Politička nestabilnost u regionu; Nestabilnost cijena energenata i hrane; Nedostatak demografskih politika-promjena demografske strukture stanovništva; Sistem javnih nabavki kompliciran; Povećanje cijene energenata.

Slabosti: Nedostatke operativnih planova za sprovođenje mjera energetske efikasnosti u lokalnoj zajednici; Nedostatak institucionalnog kapaciteta za provođenje mjera energetske efikasnosti; Nedostatak budžetskih sredstava u odnosu na broj potencijalnih korisnika; Needuciranost potencijalnih korisnika; Nedostatak strateških dokumenata iz oblasti energetske efikasnosti; Nepostojanje sistema daljinskog grijanja.

Snage: Spremnost lokalne zajednice za poduzimanje mjera iz oblasti energetske efikasnosti i energetskog siromaštva; Postojanje finansijskog potencijala za sufinansiranje projekata iz oblasti energetske efikasnosti.

Anex 2. Grupe domaćinstava pogođene energetske siromaštvom

Grupe domaćinstva	Obrazloženje / opis domaćinstva	Ekonomski i socio-demografski indikatori			Energetski indikatori			
		Oblik javne novčane podrške	Socijalne kategorije stanovništva	Ekonomski status domaćinstva	Energetski status objekta	Energetska klasa objekta	Vlasništvo objekta	Vrsta stambene jedinice
Energetski siromašna domaćinstva <i>(apsolutno/ekstremno energetske siromašna domaćinstva)</i>	<p>Domaćinstva sa veoma niskim primanjima koja nemaju adekvatne energetske usluge i ne mogu sebi priuštiti potrebnu količinu energije, neophodnu za zdrav i dostojanstven život (grijanje, rasvjeta, zagrijavanje vode,..), na način koji ne ugrožava zadovoljavanja osnovnih životnih potreba domaćinstva.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - korisnici stalne novčane pomoći –korisnici privremene novčane pomoći -korisnici novčane egzistencijalne naknade 	<ul style="list-style-type: none"> - lica nesposobna za rad i privređivanje - nezaposlene osobe - mladi koji izlaze iz sistema socijalne zaštite - starije osobe - samohrani nezaposleni roditelji - demobilisani borci 	<ul style="list-style-type: none"> - Domaćinstva čiji prihod ne prelazi 25% minimalne plaće u Federaciji BiH po članu domaćinstva 	<ul style="list-style-type: none"> - Objekti bez toplotne vanjske izolacije - Objekti sa sobnim grijanjem - Električni uređaji loše energetske klase 	<ul style="list-style-type: none"> - Objekti sa lošim karakteristikama po osnovu vizualnog pregleda objekta 	<ul style="list-style-type: none"> - Privatni objekti 	<ul style="list-style-type: none"> - Porodične kuće / individualno stanovanje - kolektivno stanovanje
Energetski ugrožena domaćinstva <i>(relativno energetske siromašna domaćinstva)</i>	<p>Domaćinstva koja imaju zadovoljavajuće energetske usluge ali uslijed materijalne deprivacije nemaju dovoljno prihoda da obezbijede potrebnu količinu energije, neophodnu za zdrav i dostojanstven život, na način koji ne ugrožava druge osnovne životne potrebe domaćinstva i šire zajednice, te su izloženi smanjenom mogućnošću plaćanja osnovnih energetske usluga (grijanje, el. energija, topla voda i dr.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -korisnici novčane egzistencijalne naknade -korisnici naknade civilne žrtve rata -korisnici minimalne i zagarantovane penzije -korisnici naknade po osnovu nezaposlenosti - korisnici lične 	<ul style="list-style-type: none"> - osobe sa invaliditetom (60 – 100 % oštećenja organizma) -civilne žrtve rata -starije osobe - demobilisani borci -penzioneri -porodice šehida i poginulih boraca - zaposleni siromašni - ratni vojni invalidi (RVI) 	<ul style="list-style-type: none"> - Domaćinstva čiji prihod ne prelazi 35% minimalne plaće u Federaciji BiH po članu domaćinstva 	<ul style="list-style-type: none"> - Objekti bez toplotne vanjske izolacije -Objekti sa centralnim grijanjem - Objekti sa sobnim grijanjem -Električni uređaji loše energetske klase -Energetski neefikasna rasvjeta 	<ul style="list-style-type: none"> - Objekti sa lošim karakteristikama po osnovu vizualnog pregleda objekta 	<ul style="list-style-type: none"> - Privatni objekti 	<ul style="list-style-type: none"> - Porodične kuće / individualno stanovanje - kolektivno stanovanje

	i odricanja u drugim područjima života (kvalitetna ishrana, odjeća, obrazovanje, odmor, i dr.)	invalidnine (I i II kategorija) - korisnici novčane naknade na ličnu invalidninu iz boračke zaštite - korisnici porodične invalidnine						
Energetski ranjiva domaćinstva <i>(domaćinstva u riziku od energetskog siromaštva)</i>	Domaćinstva koja imaju adekvatne energetske usluge i koja sebi mogu priuštiti zadovoljavajuće energetske usluge za obezbijedenje potrebne količine energije, neophodne za zdrav i dostojanstven život, na način koji ne ugrožava druge osnovne životne potrebe domaćinstva i šire zajednice, ali su osjetljiva na negativne uticaje glavnih uzroka energijskog siromaštva kao što su porast cijena energenata, nemogućnosti ulaganja u energetske efikasnost i sl. što dovodi do smanjenja njihove sposobnosti prilagođavanja na razne energetske izazove i povećanog rizika da postane energetske ugroženo ili siromašno.	-korisnici minimalne i zagarantovane penzije -korisnici naknade po osnovu nezaposlenosti - korisnici novčane naknade na ličnu invalidninu iz boračke zaštite - korisnici porodične invalidnine	- starije osobe - demobilisani borci - penzioneri - zaposleni siromašni - samohrani roditelji - ratni vojni invalidi (RVI)	- Domaćinstva čiji prihod ne prelazi 45% minimalne plaće u Federaciji BiH po članu domaćinstva	- Objekti bez toplotne vanjske izolacije -Objekti sa centralnim grijanjem - Objekti sa sobnim grijanjem -Električni uređaji loše energetske klase -Energetski neefikasna rasvjeta	- Objekti sa lošim karakteristikama po osnovu energetskog audita	- Privatni objekti	- Porodične kuće / individualno stanovanje - kolektivno stanovanje

